

STORA UTSKOTTETS BETÄNKANDE 1/2009 rd

Statsrådets redogörelse för EU-politiken

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 16 april 2009 statsrådets redogörelse för EU-politiken till stora utskottet för beredning (SRR 4/2009 rd).

Utlåtanden

I enlighet med riksdagens beslut fick de andra utskotten lämna utlåtande senast den 8 maj 2009. Utlåtande har inkommit av grundlagsutskottet (GrUU 8/2009 rd), utrikesutskottet (UtUU 3/2009 rd), finansutskottet (FiUU 11/2009 rd), arbetslivs- och jämställdhetsutskottet (AjUU 7/2009 rd), ekonomiutskottet (EkUU 9/2009 rd), framtidsutskottet (FrUU 3/2009 rd), försvarsutskottet (FsUU 3/2009 rd), förvaltningsutskottet (FvUU 5/2009 rd), jord- och skogsbruksutskottet (JsUU 10/2009 rd), kommunikationsutskottet (KoUU 12/2009 rd), kulturutskottet (KuUU 5/2009 rd), lagutskottet (LaUU 6/2009 rd), miljöutskottet (MiUU 13/2009 rd) och social- och hälsovårdsutskottet (ShUU 10/2009 rd).

Beredning i delegation

Ärendet har beretts i stora utskottets arbetsdelegation.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- statsminister Matti Vanhanen
- minister Astrid Thors
- kommissionär Olli Rehn, Europeiska kommissionen
- statssekreterare för EU-frågor Kare Halonen, statsrådets kansli
- EU-sakkunnig Anna Hyvärinen, justitieministeriet
- konsultativ tjänsteman Martti Salmi, finansministeriet
- direktör Teija Tiilikainen, Nätverket för Europaforskning, Helsingfors universitet
- direktör Raimo Väyrynen och pol.dr, forskare Tiia Lehtonen, Utrikespolitiska institutet
- direktör Jaakko Kiander, Löntagarnas forskningsinstitut
- verkställande direktör Sixten Korkman, Näringslivets forskningsinstitut
- verksamhetsledare Arto Aniluoto, Finland i Europa rf
- vice ordförande Thomas Wallgren, Alternativ till EU
- verkställande direktör, minister Kalevi Hemilä
- European Round Table, styrelseordförande Jorma Ollila.

REDOGÖRELSEN

Statsrådet har lämnat riksdagen en redogörelse för Finlands EU-politik. Syftet med redogörelsen är att ge en övergripande bild av vilka principer som styr vår EU-politik, vilka innehållsmässiga prioriteringar politiken har och hur EU-inflytandet kan förbättras.

Redogörelsen behandlar Europeiska unionens utveckling och medlemskapets betydelse för Finland, definierar de grundläggande strategierna och central målen för Finlands EU-politik och granskar hur vårt EU-inflytande kan förbättras. Finlands prioriteringar i Europeiska unionen gäller medborgarnas Europa, Europas ekonomiska framgång och EU:s roll som global aktör.

Tidpunkten för denna redogörelse är lämplig, eftersom man 2009 ordnar val till Europaparlamentet och utser Europeiska kommissionens följande sammansättning. Dessutom pågår arbetet med att finna en lösning i fråga om Lissabonfördragets ikraftträdande. Samtidigt står Europeiska unionen inför en aldrig tidigare skådad ekonomiskt utmaning på grund av den globala ekonomiska krisen. Redogörelsen medger målsättning inför den kommande perioden, men också

mer långsiktiga visioner om hur EU ska utvecklas.

Statsrådet har lämnat riksdagen flera EU-relaterade redogörelser under Finlands medlemstid i EU, men de har huvudsakligen gällt fördragsändringar och närmast varit inriktade på institutionell utveckling av unionen. I denna redogörelse behandlas främst verksamheten och mål för politikens innehåll. Avsikten är att genom redogörelsen stimulera till en omfattande debatt om Finlands EU-politik.

Lissabonfördraget kommer att medföra många behövliga EU-reformer, och Finland önskar att fördraget träder i kraft senast vid utgången av 2009. Denna redogörelse är ändå inte bunden till Lissabonfördraget, eftersom EU:s utmaningar samt Finlands prioriteringar, syn på EU och policy för att påverka under alla omständigheter är aktuella.

Finlands EU-politik bygger på konstruktiv påverkan. Ett projekt kommer att startas utifrån EU-redogörelsen och då utvärderar man samordningssystemet, de praktiska sätten att påverka i EU och de allokerade resurserna.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

1. FINLAND I EUROPEISKA UNIONEN

Inledning

Den politiska, ekonomiska och kulturella integrationen i västliga Europa fick nya former och nytt djup efter andra världskriget. Som en öppen demokrati som är beroende av utrikeshandel har Finland redan länge deltagit i denna utveckling. När kalla kriget och den europeiska efterkrigstida tudelningen upphörde anslöt sig också Finland till Europeiska unionen, som utvidgades och integrerades allt mer. För att citera redogörelsen: EU-medlemskapet har fast förankrat Fin-

land i den europeiska gemenskap som landet naturligt hör hemma i med tanke på dess samhällsstruktur, historiska tradition och värderingar.

Medlemskapet i EU är det viktigaste politiska valet som definierar Finlands politiska ställning. Det tog statsrådet 14 år att lämna riksdagen en redogörelse som i stället för institutionella reformer koncentrerar sig på innehållet i Finlands EU-politik och där man på ett heltäckande sätt om än på generell nivå tar upp våra mål i fråga om Europeiska unionen. Redogörelsen kan anses värdefull redan av den anledningen att man nu för första gången efter medlemskapsdebatten säger rakt ut att Finlands anslutning har att göra med grundläggande värderingar och landets bästa. Landets bästa har alltför länge över-

skuggats av relativt sekundära frågor, såsom de olika EU-bidragen. Detta har samtidigt upprättat ett ologiskt motsatsförhållande "Finland mot unionen" i den offentliga debatten om EU.

Stora utskottet anser liksom utrikesutskottet att det är viktigt att riksdagen får sådana redogörelser av regeringen. Utifrån dem debatterar riksdagen sedan de centrala målen och riktlinjerna för Finlands EU-politik. En lämplig tidpunkt för sådana redogörelser kunde vara i början av en regeringsperiod, innan Europaparlamentets och kommissionens mandatperiod startar eller när det sker betydande förändringar i EU:s verksamhet.

Hur har medlemskapet utvecklats?

När Finland ansökte om EU-medlemskap hade Maastrichtfördraget förhandlats fram men ännu inte trätt i kraft. Finlands tid som EU-medlem har kännetecknats av en så gott som kontinuerlig serie reformer av unionens beslutsprocesser och institutionella strukturer med ändpunkt i Lissabonfördraget. EU är i dag i många avseenden olik unionen i början av vårt medlemskap. Områdena för unionspolitik har utvidgats, allt fler beslut fattas med kvalificerad majoritet och institutionerna har stärkts — dessa reformer har i huvudsak motsvarat de mål Finland ställt upp i samband med olika fördragsförhandlingar.

Genom reformerna har den offentlighet EU fått i stor utsträckning gällt komplicerade och svåröverskådliga interna reformeringar och därmed eventuellt bidragit till att medborgarnas intresse svalnat. Även om de genomförda fördragsändringarna har gjort unionen mer effektiv, öppen och demokratisk är medborgarna intresserade av vad EU gör för dem och hur unionen påverkar deras liv och inte hur beslutsfattarna delar upp uppgifterna sinsemellan. Det var meningen att genom det konstitutionella fördraget göra unionens sätt att fungera och fördragsstrukturen klarare. Genom Lissabonfördraget nås dessa mål inte till alla delar. Men samtidigt kommer fördraget i tillräcklig omfattning att garantera att den utvidgade unionen kan fungera.

Enligt redogörelsen har utvidgningen medfört förändringar i unionens politiska dynamik

från en gemenskap baserad på franskt och tyskt ledarskap till en mer mångsidig verksamhetsmiljö med varierande koalitioner, vilket är en korrekt bedömning. Samtidigt har det skett förändringar i den institutionella balansen, i synnerhet allteftersom Europaparlamentet fått mer makt. Utskottet anser att det dagliga beslutsfattandet har blivit mer av en utmaning för Finlands företrädare i rådet och arbetsgrupperna när medlemsländerna blivit fler och beslutsmakten spritts ut på fler aktörer. Samtidigt har förväntningarna ökat på att man kan påverka på bredare bas och mer strukturerat. Det tidigare konsensusinriktade förhandlingsklimatet har ersatts av en ordning där man för varje beslut försöker samla en kvalificerad majoritet bland de länder där det går, medan de övriga ländernas strävanden uppmärksammas mindre. Därmed måste de som företrädare mindre medlemsstater vara ännu bättre på att aktivt arbeta för vissa frågor. Frågan om att maximera Finlands inflytande behandlas senare i del 3.

Riksdagen har deltagit i beredningen av Finlands nationella ståndpunkter genast från början av medlemskapet. Det sätt som skapades för hanteringen av EU-ärendena skulle i så stor utsträckning som möjligt likna det nationella lagstiftningsförfarandet och det var meningen att hela riksdagen skulle kunna delta i behandlingen av EU-ärenden genom beredningen i fackutskotten. Detta förfarande har kvarstått oförändrat, med undantag av smärre proceduråla förändringar. Riksdagen har haft ett nära och öppet samarbete med regeringen. Det som närmast har orsakat problem är att man tidvis glömt bort att informera riksdagen i rätt tid. Både regering och riksdag har ansett att vårt nationella system är en lyckad lösning. Dessutom har systemet väckt intresse också i andra medlemsstater, och många av dem har tagit över principer från vårt system till sitt eget. Riksdagens inflytande över behandlingen av EU-ärenden är således i sista hand beroende av den själv.

Den europeiska integrationen startade som ett ekonomiskt samarbete, och unionens politiska framgång är fortfarande knuten till hur väl den inre marknaden fungerar och till unionens för-

måga att svara på de utmaningar som gäller alla medlemsstater och överstiger enskilda medlemsstaters resurser. De viktigaste utmaningarna för den tidsperiod som redogörelsen gäller är inte längre begränsade till Europa och problemen kan inte lösas enbart genom EU-åtgärder. Detta gäller oavsett om det är fråga om världshandel, klimat- och energipolitik eller säkerhetspolitik. De nya globala utmaningarna kräver att unionen har ett gemensamt och heltäckande agerande i fråga om sina yttre förbindelser. Det hade funnits anledning att i redogörelsen granska hur Finland vill och kan påverka när man försöker svara på de globala utmaningarna.

Vad har medlemskapet inneburit?

Regeringen konstaterar i redogörelsen att EU-medlemskapet har gett nya möjligheter att påverka, stött villkoren för vår ekonomi och förankrat Finland i den europeiska huvudfåran. Medlemskapet har omdefinierat Finlands ställning i Europa och även globalt.

Stora utskottet instämmer i regeringens bedömning att medlemskapet har stärkt både Finlands och medborgarnas säkerhet samt vår internationella ställning. Europeiska unionen är ett välfungerande instrument när det gäller att svara på sådana övernationella frågor som miljöskydd, internationell brottslighet, finanspolitik och klimat- och energipolitik, för att inte tala om produktföreskrifter, standarder och principen om ömsesidigt erkännande när det gäller den inre marknaden. EU har etablerade samarbetsformer med alla betydande tredjeländer och internationella organisationer. Särskilt små medlemsstater har nytta av EU:s handelspolitik.

Medlemskapet har inneburit att Finland ingår i den inre marknaden och är med och fattar beslut om den. En fungerande inre marknad har varit Finlands ekonomiska ryggrad. Från sakkunnighåll har det också framförts hur viktigt det varit att ingå i Eurogruppen under den ekonomiska krisen. Medlemskapet i den gruppen har betytt större stabilitet samt möjligheter att påverka och få information i internationella forum.

Tack vare medlemskapet och i synnerhet utvidgningen har Finlands politiska arena föränd-

rats. Sammanlagt 27 medlemsstater måste nu försöka jämka samman nationella intressen och särskilda förhållanden. Utskottet instämmer i den bedömning som framfördes under sakkunnigutfrågningen om att Finland under sin tid som EU-medlem varit en aktiv medlemsstat som i sitt handlande försökt medverka till lösningar som tjänar unionens gemensamma intresse och samtidigt försökt förstå andra medlemsstaters problem. I gengäld har Finland fått stöd för sina nationella särdrag och också kunnat försvara sina egna nationella intressen. EU-institutionerna och medlemsstaternas regeringar har synnerligen väl insett att glest befolkade områden och långa avstånd är en viktig nationell specialfråga för Finland. Som exempel på lyckade förhandlingar kan man nämna jordbruksförhandlingarna om fortsatt artikel 141-stöd, energi- och klimatpaketet och det alldeles nyligen fattade beslutet om att börja stresstesta banker på EU-nivå.

Dessutom har Finland tagit initiativ till nya politikområden, exempelvis EU:s nordliga dimension. Finland har både på politisk och på rättslig nivå aktivt påverkat utvecklingen av unionens offentlighetslagstiftning så att den bättre motsvarar den nordiska traditionen i fråga om öppenhet och insyn. Finland har också konsekvent arbetat för att stärka de mänskliga och grundläggande rättigheterna inom unionen. Om Lissabonfördraget träder i kraft kommer ett viktigt mål för Finland att uppnås: Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna blir rättsligt förpliktande. Samtidigt blir det möjligt för EU att tillträda Europakonventionen.

De förändringar som EU-medlemskapet medfört har i praktiken inverkat på varje finländares liv. Bland annat har vi haft en låg räntenivå och frihet att som EU-medborgare resa, arbeta och studera inom EU. Medborgarna har trots det i sitt alldagliga liv upplevt unionen som avlägsen, byråkratisk, dyr och slösaktig och vidare att den alltför mycket lägger sig i detaljer. Besluten på EU-nivå rör sig i stor utsträckning på makronivå till exempel genom beslut om ekonomi och stabilitet, och då kan de konkreta effekter som syns i medborgarnas vardag hamna i bakgrunden. Samtidigt har medborgarna ändå allt större för-

väntningar på unionen som garant för välfärden och när det gäller att effektivisera unionens operativa förmåga inom EU:s gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik och hantering av globaliseringen.

Allmänhetens inställning till EU påverkas också av hur politikerna hanterar de problem och brister som obestriddligen finns i unionens verksamhet. I Finland har den traditionella tanken på enhälligt uppträdande i utrikesförbindelserna lett till en ensidig EU-debatt: de som för fram problem med EU är närmast de som motsätter sig medlemskapet och trovärdigheten i anhängarnas debattinlägg belastas av att man förringar eller undviker de problem som man vet finns. Utskottet anser att det kan ses som ett tecken på viss mognad att innehållet i EU-politiken ibland är föremål för häftig offentlig debatt och att den som för fram negativa sidor inte stämplas som EU-motståndare.

Medborgarna och demokratin

Redogörelsen granskar olika aspekter av demokratin när den behandlar unionens värdegrund, institutionerna, de europeiska partigrupperna och särskilt medborgarnas Europa. Riksdagens roll lämpar sig väl för en mer detaljerad granskning av ämnet. Också grundlags-, utrikes-, förvaltnings- och framtidsutskotten tar i sina uttåganden upp frågor som gäller medborgarskap och demokrati.

Liksom fackutskotten instämmer stora utskottet i att medlemskapet handlar om grundläggande värderingar. Finland utvecklar unionen ur ett medborgarperspektiv. EU:s handlande måste bygga på tydliga grundläggande värden, såsom främjande av demokrati, mänskliga rättigheter, yttrandefrihet, jämlikhet, rättsstatsprincipen, öppenhet och hållbar utveckling.

Grundlagsutskottet påpekar att man då särskilt bör stärka unionens grund- och människorättsdimension, förankra gott styre och öppenhet i EU:s arbetskultur och främja medborgarnas möjligheter att delta och påverka. Finland kan bidra till att främja en starkt grund- och människorättsdimension i EU genom att aktivt arbeta för en snabb anslutning till Europakon-

ventionen och för att kommissionen, rådet och parlamentet utvecklar en föregripande kontroll av lagstiftningen med tanke på de grundläggande rättigheterna. Förvaltningsutskottet tillägger att det ingår i faktisk demokrati att man omfattar principerna om god förvaltning, korruptionbekämpning och insyn i beslutsprocessen. Problem som gäller dessa frågor har varit aktuella särskilt i samband med medlemskapsförhandlingar, med stora utskottet framhåller att de måste hållas i åtanke alltid när EU och medlemsstaterna vidtar åtgärder.

Framtidsutskottet erinrar om att unionen fortsatt fyller en viktig funktion när det gäller att stärka fred och stabilitet i Europa och också mer globalt. Utrikesutskottet betonar å sin sida att EU-institutionerna tillsammans med medlemsstaterna ansvarar för att unionens grundläggande värderingar realiseras både i unionens interna och i unionens externa agerande. Detta innebär också utmaningar för unionen när det gäller konsekvent och integrerat agerande. EU har unika erfarenheter av hur övernationellt beslutsfattande fungerar på demokratisk grund, och detta är en bra utgångspunkt också för ett mer globalt samarbete.

Man har talat om EU:s demokratiska underskott och brist på legitimitet redan i ett par årtionden. Största delen av medborgarna är ointresserade av EU och valdeltagandet i valen till Europaparlamentet är alarmerande lågt i många medlemsstater, däribland Finland. Det negativa utfallet av de franska, nederländska och irländska folkomröstningarna om det konstitutionella fördraget och Lissabonfördraget visade att medborgarna inte stödde regeringarnas planer på utveckling av unionen. När man granskar demokratimöjligheterna i EU måste man beakta unionens egenartade institutionella struktur, dess pluralistiska och multikulturella folk och dess dynamiska karaktär. Däremot behöver man inte vara mer kritisk än när man bedömer nationella ordningar. Även om den demokratiska situationen i EU inte på långt när är idealisk är unionens beslutsprocesser i dagens läge delvis öppnare för insyn och för större direkt deltagande än våra nationella processer.

Unionen har hela tiden byggt på demokrati-tanken, även om dess institutionella strukturer inte motsvarar läran om maktfördelning i nationstater, dvs. på tre aktörer. Såsom det konstateras i redogörelsen har unionsmedborgarna möjlighet att påverka EU genom den nationella regeringen, det nationella parlamentet och Europaparlamentet och dessutom genom sådan aktivitet i det civila samhället som påverkar unionen eller genom att delta i medborgarinitiativ, som blir möjliga genom Lissabonfördraget. Framtidsutskottet anser att det väsentliga är att unionens starka aktörer har ett tydligt demokratiskt berättigande och att de har medborgarnas stöd.

Försök att minska det demokratiska underskottet har gjorts genom att den representativa demokratin på övernationell nivå stärkts när Europaparlamentet fått mer makt och öppenheten ökat. Tidigare har EU ansetts vara en sluten och tjänstemannastyrd sakkunnigorganisation. Demokratin kan också stärkas genom att man ser till att beslutsfattandet i rådet är bättre förankrat i medlemsstaternas nationella parlament. Efter millennieskiftet har man särskilt satsat på bättre villkor för deltagande och interaktiv demokrati genom att organisationernas och medborgarnas direkta möjligheter att påverka förbättrats. Som ett exempel kan nämnas medborgarinitiativet enligt Lissabonfördraget.

Den bipolära representativiteten, dvs. nationell nivå och EU-nivå, ger EU-åtgärderna en stark grund, även om systemet blir mer komplicerat. Beklagligt ofta uppkommer dock ett motsatsförhållande mellan den nationella demokratin och demokratin på EU-nivå, både när det gäller att förbereda besluten och när det gäller det politiska ansvaret för besluten. Vi måste komma i från ett sådant motsatsförhållande. EU-frågorna måste helt enkelt i större utsträckning ses som en del av den nationella politiken. Alla finländska riksdagsledamöter, ministrar och Europaparlamentariker kan påverka de beslut som fattas på unionsnivå. EU är ingen extern aktör. Alla som agerar inom de olika politiska systemen måste bära sitt ansvar för att EU-frågorna behandlas

grundligt och på behörigt sätt när Finlands ståndpunkter tas fram.

Utskottet finner det med avseende på unionens acceptabilitet beklagligt att subsidiaritetsprincipen (närhetsprincipen), som ingick redan i Maastrichtfördraget och intog en central ställning i arbetet med Lissabonfördraget, i praktiken inte har genomförts så, att de uppgifter fullgörs på nationell nivå som bättre lämpar sig för medlemsstaterna eller de kommunala organen än för EU. I stället har principen förblivit en lagteknisk fråga. Eftersom Lissabonfördraget innehåller bestämmelser om de nationella parlamentens kontroll av subsidiaritetsprincipen har förväntningarna stigit på en ännu större reformering än vad fördragets ordalydelse och parlamentens erfarenheter av samarbetet i Cosac (konferensen mellan parlamentariska organ för EU-frågor) ger orsak till. Del 3 i detta betänkande granskar närmare vad subsidiaritetsprincipen enligt Lissabonfördraget innebär och vilka möjligheter detta ger Finland.

Inslagen av deltagande demokrati stärks genom nya bestämmelser i Lissabonfördraget: utöver en aktiv dialog mellan institutionerna och det civila samhället får ett antal unionsmedborgare, som uppgår till minst en miljon personer och som kommer från ett betydande antal medlemsstater, ta initiativ till att uppmana kommissionen att lägga fram ett förslag till lagstiftning. EU-institutionerna, särskilt kommissionen, har också arbetet med att följa utvecklingen av e-kommunikation genom att förbättra formerna för deltagande demokrati.

Öppenhet i beslutsprocesserna fyller en viktig funktion när det gäller att förverkliga demokrati. En utgångspunkt för att demokratin ska fungera är öppen informering när det gäller både representativ och deltagande demokrati. Om det är något som EU har kritiserats för så är det hemlighetsmakeri och slutenhet. Öppenheten och handlingarnas offentlighet i EU:s verksamhet började öka först på 1990-talet, delvis tack vare finländarnas aktiva agerande. Stora utskottet instämmer i vad grundlagsutskottet säger om att regeringen ska fortsätta sitt aktiva agerande för

att förhindra att öppenhetsförordningen ändras i riktning mot begränsning av öppenheten.

Principen om god förvaltning skrevs i stor utsträckning tack vare Finland in i EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna. En fungerande demokrati ger möjlighet till bättre lagstiftning och lagstiftningspolitik. Lagstiftningen är inte bara resultatet av berednings- och beslutsprocessen, utan exempelvis våra värderingar, samhällssituationen, det ekonomiska läget, medborgarnas förväntningar och medierna spelar också in. Stora utskottet anser att ett exemplariskt följande av principerna om öppenhet och god förvaltning är Finlands styrka, och vi måste också fortsättningsvis aktivt främja dessa i EU.

Stora utskottet instämmer i regeringens målbild om att unionens institutioner utvecklar sina egna rutiner i syfte att främja bättre lagstiftning, öppenhet och insyn, subsidiaritetsprincipen och en effektiv verksamhet, men lyfter som allmänna mål också fram en stärkt demokrati för att befästa unionens legitimitet i fråga om representativ och deltagande demokrati.

Stora utskottet understryker hur viktig stadgan om de grundläggande rättigheterna blir genom Lissabonfördraget när det gäller att stärka de grundläggande och mänskliga rättigheterna i unionens och medlemsstaternas verksamhet och betonar vidare hur viktigt det är att unionen ansluter sig till Europakonventionen.

EU-institutionerna

Redogörelsen upprepar Finlands långvariga syn på hur unionen ska fungera: EU måste bygga på starka institutioner och gemensamma regler. Starka institutioner arbetar ansvarsfullt och målmedvetet inom sina befogenheter, och ärendena bereds i gemensamma organ efter spelreglerna. Stora utskottet anser att regeringens vision om hur unionen ska fungera måste förverkligas för att EU-politiken ska kunna vara framgångsrik, effektiv och öppen.

Vidare anser utskottet att målsättningen ska ske med beaktande dels av de viktigaste institu-

tionerna enligt redogörelsen, dels också i behövlig utsträckning av andra institutioners och EU-organs möjligheter att påverka EU:s verksamhet och utveckling av unionens lagstiftning.

Kommissionen. Kommissionen har under de olika etapperna av integrationen eftersträvat att agera neutralt som fördragens och gemenskapsmetodens väktare. Stora utskottet stöder den syn som framförs i redogörelsen när det gäller kommissionens roll som garant för att unionens åtgärder ser till hela unionens intresse och är rättvisa med avseende på medlemsländerna.

Med hänvisning till tidigare utlåtanden (StoUU 2/2003 rd, StoUU 6/2006 rd och StoUU 1/2008 rd) välkomnar utskottet den lösning som Europeiska rådets tog ställning för i december 2008, dvs. att kommissionen även i fortsättningen ska omfatta en ledamot från varje medlemsstat.

Lissabonfördraget stärker Europaparlamentets möjligheter att påverka vem som väljs till kommissionens ordförande. Enligt utskottets mening ska Lissabonfördragets bestämmelser också tillämpas redan när den blivande kommissionen väljs, om fördraget då ännu inte är i kraft i övrigt.

Europeiska rådet. Att Europeiska rådet genom Lissabonfördraget officiellt blir en EU-institution ligger i linje med den faktiska utvecklingen. När Europeiska rådet formellt blir en institution bör dess beslutsfattande också bli mer systematiskt och förutsebart. Om beslutsprocessen ska vara demokratisk och öppen för insyn, kräver redan detta i sig att Europeiska rådets möten föregås av en välorganiserad beredningsprocess som är öppen bl.a. för kontroll från de nationella parlamentens sida.

Med hänvisning till grundlagsutskottets utlåtande om Lissabonfördraget (GrUU 13/2008 rd) påpekar stora utskottet att Europeiska rådets officiella status accentuerar behovet att tillförsäkra riksdagen påverkansmöjligheter också när Finland ska utforma sin ståndpunkt om beslut som ska fattas i Europeiska rådet. Stora utskottet lyfter fram 97 § i grundlagen om riksdagens

rätt att få information om ärenden som kommer upp till behandling i Europeiska rådet. Samtidigt måste man kunna lita på att Europeiska rådets slutsatser i framtiden bara gäller frågor som stats- och regeringscheferna faktiskt diskuterat. Att missbruka Europeiska rådet som lagstiftningsorgan utgör ett sådant nedbrytande av gemenskapsmetoden som Finlands företrädare inte bör medverka till.

Stora utskottet anser också att om Europeiska rådet arbetar mer välorganiserat uppstår inte heller behovet att sammankalla toppmöten om de mest skiftande frågor. Om man alltför ofta ordnar bristfälligt förberedda möten som leder till magra resultat gör man inget annat än stärker allmänhetens uppfattning om en innehållslös och oförmögen politik.

Stora utskottet har tidigare (StoUU 1/2008 rd) varit tveksamt inställt till den roll som Europeiska rådets ordförande ska inta inom EU:s yttre förbindelser och då betonat att funktionerna som kommissionens ordförande, unionens höge representant och ordförandeland i rådet är primära i förhållande till rollen som ordförande i Europeiska rådet. Utskottet instämmer ändå i utrikesutskottets bedömning av att det sätt på vilket den ekonomiska krisen och Mellanösternfrågan hanterats visar att unionens verksamhet blir effektivare om ordföranden för Europeiska rådet bestående av medlemsstaternas stats- och regeringschefer lyckas sammanjämka medlemsstaternas åsikter och dessutom också kan se vilka lösningar som tjänar hela unionens intresse och skyndsamt vidtar nödvändiga åtgärder inom sitt mandat. Enligt Lissabonfördraget ska Europeiska rådet ha en ständig ordförande. Denna person kan då som bäst utöva ett betydande inflytande när det gäller att stärka unionens ställning som global aktör och dessutom göra unionen synligare för allmänheten. Men för detta krävs det att ingen konkurrenssituation uppstår mellan ordföranden och kommissionen, utan att de bedriver ett nära och samordnat samarbete.

Stora utskottet anser att Finland ska arbeta aktivt för att Europeiska rådets och dess ständige ordförandes uppgifter ut-

vecklas så att Europeiska rådet håller sig till att dra upp strategiska riktlinjer utan att ingripa i lagstiftningsarbetet, som hör till EU-rådet.

Finlands representation i Europeiska rådet. Finlands representation i Europeiska rådet och också på de mer inofficiella sammanträffandena för medlemsstaternas stats- och regeringschefer har diskuterats så länge vårt land varit med i EU. Frågor som gäller presidentens maktbefogenheter behandlas som bäst av den kommitté som förbereder en grundlagsreformerings. Representationen i Europeiska rådet har stor betydelse för riksdagens inflytande. Enligt redogörelsen är det dessutom viktigt för inflytandet att landets EU-politik har en klart identifierbar ledning. Enligt 93 § 2 mom. i grundlagen gäller statsrådets befogenheter alla frågor som faller inom unionens behörighet och därmed även de frågor inom EU:s gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik som ska behandlas i Europeiska rådet. Grundlagsutskottet tog ställning till Finlands representation i Europeiska rådet redan 1994 (GrUU 10/1994 rd). För att garantera riksdagens medinflytande och med hänsyn till statsrådets behörighet är det konsekvent att statsministern representerar Finland.

Detta synsätt upprepades senast i grundlagsutskottets utlåtande i samband med att Lissabonfördraget ratificerades (GrUU 13/2008 rd) och både stora utskottet och utrikesutskottet har instämt i detta i sina egna ställningstaganden (StoUU 2/2003 rd, StoUU 6/2006 rd, UtUB 2/2006 rd, UtUB 13/2006 rd, StoUU 1/2008 rd och UtUB 6/2008 rd). Enligt grundlagsutskottet (GrUU 13/2008 rd) kan det faktum att Europeiska rådet också formellt blir en beslutsfattande EU-institution komma att ge statsministern, som svarar inför riksdagen, en allt starkare roll som ledare för Finlands EU-politik och som Finlands representant i Europeiska rådet. Likaså kommer det att få ökad betydelse att det är statsrådet som beslutar om Finlands övriga representation. Grundlagsutskottet säger vidare att när Finland formulerar sin ståndpunkt till viktiga utrikes- och säkerhetspolitiska EU-frågor handlar reger-

ingen i nära samråd med presidenten. Grundlagsutskottet anser att de gemensamma mötena mellan det utrikes- och säkerhetspolitiska ministerutskottet och republikens president är ett lämpligt och formellt sett adekvat samarbetsforum för detta ändamål.

Hittills har statsministern alltid och ofta även republikens president deltagit i Europeiska rådets möten för Finlands del. Riksdagen utövar sina parlamentariska kontrollbefogenheter i förhållande till Europeiska rådet när statsministern kommer till stora utskottet eller utrikesutskottet före och efter toppmötena. Riksdagens roll i de nationella förberedelserna får inte försvagas när Europeiska rådet får en starkare roll och nya befogenheter. Detta gäller också utrikes- och säkerhetspolitiken.

Finlands representation i Europeiska rådet, stats- och regeringschefernas inofficiella sammanträffanden och toppmötena mellan EU och tredjeländer måste ligga i linje med ledarskapet inom EU-politiken.

Europaparlamentet. Europaparlamentet är den enda av EU:s institutioner som väljs genom direkta val. Den har inte samma status som traditionella parlament, eftersom EU inte har någon regering som är politiskt ansvarig inför parlamentet. Eftersom konstellationen regeringen mot oppositionen saknas har alla ledamöter av Europaparlamentet oavsett partitillhörighet möjlighet att driva allmänintressen de stöder utan att behöva göra en konsekvensbedömning och utan att avgöra hur beslutet ska genomföras eller finansieras.

Arbetet i parlamentet sker inte i nationella, utan i politiska grupper och därför faller det sig naturligt att ledamöterna primärt röstar utifrån parlamentsgruppernas ståndpunkter. Stora utskottet lägger sig inte i de enskilda Europaparlamentarikernas omröstningsbeteende, men betonar vikten av att regeringen ser till att de finländska parlamentarikerna känner till Finlands ståndpunkter och motiven till dessa och att en dialog förs om dem.

Liksom redogörelsen finner utskottet det viktigt att Europaparlamentet utvecklar sina arbetsätt så att de motsvarar den ökade makt som parlamentet anförtros. Det kan också ses som ett tecken på mognad när det gäller en demokratisk maktposition att man visar återhållsamhet när det gäller att utöva maktbefogenheterna. Exempelvis är det önskvärt att alla ändringar som föreslås i utkast till lagstiftning är uttryck för en verklig vilja att förbättra lagstiftningen och inte bara principiellt utövande av makt. Europaparlamentet bör inte minst med tanke på sin status visa återhållsamhet och respektera EU:s institutionella system när det gäller att lägga fram initiativbetänkanden i frågor som inte definierats ligga inom dess behörighet.

Parlamentets system med föredragande innebär att en enskild parlamentsledamot, föredraganden, utarbetar betänkandena och yttrandena och beslutar om vilka experter som ska höras. Detta system kan i bästa fall främja parlamentets kritiska och innovativa roll när det behandlar kommissionens förslag och göra unionens verksamhet mer acceptabel i medborgarnas ögon genom att ge lagstiftningen ett ansikte utåt. Men å andra sidan innebär systemet också att betydande makt koncentreras till en person på ett sätt som är främmande för vår nationella praxis, som bygger på parlamentarism, kollegialt ansvar och öppenhet. Ett kollegialt funktionssätt minskar möjligheterna för misstankar att någon inverkar på besluten på ett sätt som är olämpligt i en demokratisk process. Därför är det viktigt att parlamentet godkände egna lobbingsregler 2008. Där anges att de som bedriver lobbyverksamhet ska registreras, och vidare sägs det hur de ska arbeta så att man inte får en bild av att de försöker idka olämplig påtryckning.

Också vårt Europapolitiska forum påverkas stort av att de europeiska politiska partierna får större betydelse. Ett välfungerande partisystem är ett viktigt inslag i varje demokratiska samhälle, och Finland har orsak att stödja utvecklingen av de europeiska partigrupperingarnas ställning. Utskottet pekar ändå oroat på försöken att stärka det europeiska partisystemet genom EU-åtgärder, så att säga uppifrån. I den finländska och

nordiska demokratisynen berättigas partierna av sin ställning som folkrörelse: genom partierna kommer gräsrotsnivån till tals i beslutsprocessen. Det vore beklagligt och med tanke på demokratin en negativ utveckling om det europeiska partisystemet utvecklas till ett tomt skal som exempelvis styr gruppernas agerande i Europaparlamentet utan tydlig koppling till debatten ute på fältet före valet.

Europaparlamentets och rådets samarbete har den senaste tiden präglats av man genom inofficiella förhandlingar försöker godkänna lagstiftningsförslagen i första behandlingen. Detta har i vissa fall lett till problem när tjänstemännen från ministerierna inte är tillräckligt väl förberedda och det har blivit svårare att inhämta riksdagens ståndpunkt i snabbt föränderliga situationer. Detta förfarande innehåller också element som är problematiska med tanke på demokratisk legitimitet, när den offentliga behandlingen i Europaparlamentet krymper och parlamentets maktbefogenheter utövas i icke-offentliga förhandlingar av de företrädare som parlamentet utsett. Om detta förfarande börjar tillämpas mer allmänt måste det beaktas när vårt nationella samordningssystem utvecklas.

Europeiska gemenskapernas domstol. Redogörelsen slår fast att domstolens avgöranden, som träffas på juridiska grunder, har ett stort inflytande på hur unionen utvecklas. Medlemsstaterna kan ändå framföra sina egna synpunkter på tolkningen och tillämpningen av gemenskapsrätten. Därför måste också domstolsärendena ses som en viktig kanal när det gäller att påverka inom EU.

I enlighet med fördraget utövar EG-domstolen den högsta domsrätten när det gäller att tolka och tillämpa gemenskapsrätten. Till följd av domstolens praxis har EU:s rättsordning utvecklats från traditionell folkrätt till en särskild rättsordning vars normer vid meningsskiljaktigheter har företrädare framför den nationella rätten. EG-domstolens rättsliga avgöranden har fördjupat den europeiska integrationsutvecklingen och de rättigheter som EG-fördraget garanterar unionsmedborgare och juridiska personer i EU. Den har

också bidragit till att principerna om de grundläggande och mänskliga rättigheterna integrerats i unionens rättsordning. Domstolen har gjort gemenskapsrätten mer bindande och stärkt EU-institutionerna, delvis på bekostnad av medlemsstaternas behörighet. Det har inte till alla delar varit problemfritt att verkställa EG-domstolens avgöranden i medlemsstaterna. Man kan till exempel nämna inre marknadsbestämmelsernas inverkan på hälso- och sjukvårdstjänster som det allmänna tillhandahåller med hjälp av skattemedel och förhållandet mellan olika grundläggande rättigheter, särskilt rättigheterna i arbetslivet, och rätten till fri rörlighet. Dessutom har domstolen ibland i fråga om enskilda avgöranden kritiserats för att den intagit den roll som enligt fördraget hör till rådet och Europaparlamentet och de facto agerat som lagstiftare. I sådana situationer kan rättsläget ändras bara om kommissionen använder sin initiativrätt och om kommissionens förslag når tillräckligt stor kvalificerad majoritet i rådets och Europaparlamentet. Detta bör man beakta bättre när man försöker påverka kommissionens framtida lagstiftningsplaner. Dessutom bör man analysera hur Europaparlamentet och rådet kan koncentrera och effektivisera granskningen av eventuell lagstiftande verkan som domstolens avgöranden kan ha.

Utvidgningen

Enligt redogörelsen ska unionen fortsatt driva en utvidgningspolitik baserad på objektiva kriterier: ett land kan bli EU-medlem först när kriterierna för medlemskap är uppfyllda.

Stora utskottet stöder detta synsätt. Det har i sina utlåtanden om utvidgningen (StoUU 3/2003 rd — RP 78/2003 rd och StoUU 4/2006 rd — RP 218/2005 rd) konsekvent varit av den åsikten att det hör till Europeiska unionens grundläggande principer att unionen ska vara öppen för alla demokratier på vår kontinent som godkänner unionens mål och regler.

Det ligger i både unionens och ansökarländernas intresse att man håller fast vid medlemskapskriterierna. Utrikesutskottet påpekar att möjligheten till EU-medlemskap sägs sporra europeiska länder utanför unionen att genomföra positi-

va reformer. Exemplet Turkiet visar ändå att enbart ett eventuellt medlemskap inte i sig nödvändigtvis är tillräckligt för att bära från år till år. Turkiet är medvetet om sin starka roll som regional aktör och det återstår att se om EU:s dragningskraft — handel, välfärd och europeiska värderingar — räcker till för att motivera Turkiet att genomföra de reformer som krävs för EU-medlemskap.

Ett mål i redogörelsen är att alla nordiska länder ska ansluta sig till EU. Detta är särskilt viktigt, menar stora utskottet, eftersom de nordiska ländernas gemensamma intressen då bättre skulle beaktas i unionens verksamhet och man då också kan vidareutveckla det nordiska samarbetet.

Stora utskottet instämmer i regeringens målbild: alla nordiska länder, länderna på västra Balkan och Turkiet blir EU-medlemmar efter att ha uppfyllt medlemskapskriterierna.

Integration med olika hastigheter

Enligt redogörelsen är ett fördjupat samarbete ändå enligt Finland under vissa förutsättningar ett bättre alternativ än att samarbetet flyttas över till inofficiella grupper utanför det institutionella systemet. Det är med tanke på Finlands inflytande viktigt att vi deltar i allt väsentligt samarbete, men projekt som gäller differentierad integration ska bedömas från fall till fall. Utskottet omfattar denna åsikt.

Stora utskottet betonar liksom utrikesutskottet att gemensamma normer och spelregler ska gå före i unionen, även om integrationen av EU:s medlemsstater redan nu sker med olika hastigheter. Utöver en särskild bedömning i varje enskilt fall är det viktigt att utvärdera om det är nödvändigt att inleda ett differentierat samarbete i den enskilda frågan. Också lagutskottet kräver starka skäl både för att delta och för att ställa sig utanför sådant samarbete. I familjerättsliga frågor måste tröskeln för närmare samarbete vara hög.

2. FINLANDS PRIORITERINGAR I EU

I redogörelsen anges de grundläggande riktlinjerna för innehållet i och de viktigaste målen för Finlands EU-politik med hjälp av målbilder för 2020-talet. Redogörelsen har behandlats ur många synvinklar av riksdagsutskotten. I sina utlåtanden ställer sig utskotten allmänt taget bakom de innehållsliga prioriteringarna och de konkreta riktlinjerna med tillhörande motive-ringar. Liksom fackutskotten välkomnar stora utskottet målbilderna för väsentliga politiska mål och därmed också synen på Finland som aktiv utvecklare och påverkare i EU.

Redogörelsen är relativt koncis och därför behandlas frågorna relativt generellt. Därför har fackutskotten i sina utlåtanden gått närmare in på många av målbilderna och på så sätt preciserat målen i redogörelsen. EU befinner sig för närvarande i den svåraste finansiella och ekonomiska krisen i sin historia. Det är än så länge svårt att förutse vilka konsekvenserna kommer att bli för den inre marknaden, medborgarnas välfärd och EU:s globala konkurrenskraft. Därför hade stora utskottet gärna sett att målsättningen innefattat en mer ingående behandling av krisen. I Europa pågår nu många djupgående processer som oundvikligen kommer att påverka EU-institutionerna och deras funktion plus också medlemsländernas ställning och inbördes relationer. Recessionen har fört med sig produktionsnedgång, större risk för protektionism, kraftigt ökad arbetslöshet och sociala problem. Krisen har också visat att unionen är kapabel att handla effektivt och samordnat i svåra lägen. De här erfarenheterna bör nyttiggöras när man bereder sig på nya gränsöverskridande hot, såsom pandemier och matkris.

EU:s finansiering

I linje med redogörelsen anser utskottet att nytan med EU-medlemskapet består av den säkerhet det ger, det ökade inflytandet och de ekonomiska fördelarna på den inre marknaden för finländska konsumenter och för exporten av finländska produkter. Finlands bidrag till unionens budget är enligt en grov ekonomisk översikt det pris som vi får betala för de här fördelarna. På

det politiska planet medfinansierar Finland EU:s budget också för att öka säkerheten och stabiliteten i våra närområden och av solidaritet med andra européer som behöver stöd. Att bara sätta vårt bidrag till EU:s budget i proportion till penningflödet från EU till oss är grovt vilseledande och dessutom ett uttryck för att man underskattar medborgarna.

Finlands bidrag till unionens budget är fortsatt mycket skäligt så som det står i redogörelsen: för närvarande är det 33 euro per finländare. Men utskottet påpekar att det tar en tid innan den senaste utvidgningen av EU med 12 länder och 100 miljoner invånare påverkar budgeten. Enligt en beräkning är det möjligt att Finlands avgift för 2009 stiger till mer än 500 miljoner euro (2007: 172 miljoner euro). Om Turkiet och länderna på Västra Balkan blir medlemmar, vilket i och för sig är önskvärt, får EU 100 miljoner nya invånare som är fattigare än EU-genomsnittet. Om den nuvarande politiken fortsätter kommer Finlands avgift att öka och de EU-medel vi får tillbaka troligen att minska. Utskottet noterar att detta talar för en aktivare linje när EU-budgeten ses över.

Sett ur Finlands synvinkel är det nödvändigt att ifrågasätta balansen i EU:s budgetramar. Att ungefär 12 miljarder euro om året avdelas för konkurrenskraft och att 50 miljarder euro om året går till sammanhållningspolitiken är inte förenligt med Finlands och EU:s målstrategier för hållbar ekonomisk utveckling och konkurrenskraft. Man kan med fog ställa sig skeptisk till resultaten av sammanhållningspolitiken. Disponeringen av sammanhållningsmedlen måste ses som ännu mer problematisk: t.ex. 2007 betalades 37 miljarder euro ut i regionstöd, varav 28 miljarder gick till gamla medlemsstater och bara 9 miljarder till nya och fattigare medlemsstater.

Enligt grundfördragen ska subsidiaritetsprincipen tillämpas också på regional- och strukturpolitiken: "På de områden där gemenskapen inte är ensam behörig skall den i överensstämmelse med subsidiaritetsprincipen vidta en åtgärd endast om och i den mån som målen för den planerade åtgärden inte i tillräcklig utsträckning kan

uppnås av medlemsstaterna och därför [...] bättre kan uppnås på gemenskapsnivå." (artikel 5 i EG-fördraget). Utskottet påpekar att man enligt subsidiaritetsprincipen bör ifrågasätta alla sammanhållningspolitiska åtgärder som inte de facto kräver samverkan mellan flera medlemsstater eller överstiger en enskild medlemsstats kapacitet. Även om det också i alla rika medlemsstater finns områden som har exceptionella och bestående svårigheter ligger dessa i regel på regeringsansvar och går att åtgärda nationellt. Genom att tillämpa subsidiaritetsprincipen på regional- och strukturpolitiken så att EU avhåller sig från åtgärder som medlemsländerna svarar för skulle det bli möjligt att både avdela medel enligt faktisk behovsprövning och lösgöra medel som kan användas för t.ex. konkurrenspolitiska projekt eller "återbetalas" till medlemsländerna i form av sänkta avgifter, anser utskottet. Om det de facto inte ger något mervärde att låta sammanhållningsmedlen gå via Bryssel, bör medlemsländerna ha möjlighet att bedriva en ännu kraftigare nationell regionpolitik. Det betyder att EU bör se över sina konkurrensregler för att möjliggöra detta.

Här vill utskottet påminna om att Finlands sammanhållningspolitiska specialbehov på grund av geografiskt läge och naturförhållanden i de östra och norra delarna av landet är beaktade i vårt anslutningsfördrag, som hör till primärätten i EU.

En sådan reform av EU:s finansieringssystem där alla medlemsländers avgifter skulle återspegla deras tillgångar utan undantag för enskilda länder och där det skulle finnas ett tak för nettobidragen som gäller alla medlemsländer skulle förtydliga finansieringen och stärka EU:s acceptabilitet i medborgarnas ögon.

En målbild som föreslås i redogörelsen är att EU-budgeten ska bestämmas för perioder som motsvarar kommissionens och Europaparlamentets mandatperiod. Sådan var praxis före 1993. De nuvarande budgetramarna omfattar sju år. Det är resultatet av en kompromiss som medgav en samsyn om summorna med tillhörande mål. Reformen skulle innebära att den nya kommissionen som första uppdrag utformar en budget-

ram som träder i kraft några år efter det att kommissionen tillträtt och fortfarande gäller de två första åren av den följande kommissionens mandatperiod. Utskottet anser det värt att ta reda på hur den ändrade budgetperioden skulle påverka unionens budgetering. Utskottet påpekar ändå att en stor del av budgeten används för stöd till näringar; skiften mellan budgetperioder innebär långa tider av osäkerhet för näringsidkare och ofta rentav dröjsmål i redan beslutade utbetalningar. I sitt utlåtande menar finansutskottet att användningen av medlen kan bli mindre effektiv och genomförandet av programmen ojämna, om budgetperioden kopplas ihop med parlamentets och kommissionens mandatperioder. Därför bör eventuella ändringar i budgetperioden göras i anknytning till andra omläggningar för att göra EU:s politik mer förutsebar på fältet och ekonomiska förvaltning mer effektiv.

Utskottet anser att ett alternativ är att bestämma EU:s budget för perioder motsvarande kommissionens och Europaparlamentets mandatperiod, om man samtidigt ser till kontinuiteten i finansieringen och ett jämnt genomförande av programmen. Utskottet ställer sig bakom statsrådets målbild att ändra prioriteringarna i budgeten mer flexibelt allt efter utmaningarna. Dessutom bör unionens utgifter finansieras i förhållande till medlemsstaternas förmögenhetsnivå, och det bör finnas ett för alla medlemsländer gemensamt tak för nettobidraget.

EU:s ekonomiska och finansiella politik

Uppfyllelsen av de mål i redogörelsen som gäller in på 2020-talet beror på hur och när EU tar sig ur dagens ekonomiska kris. Det noteras i redogörelsen att euroområdet är ett av de obestridliga resultaten av den europeiska integrationen. Den gemensamma valutan har medgett en låg räntenivå och minimerade valutakursrisker och gett Europa starkare auktoritet på globala valuta- och penningpolitiska forum.

Den gångna högkonjunkturen och dagens kris har visat att det ligger i Finlands ekonomiska in-

tesse att penningvärdet är stabilt. Därför kan vi på goda grunder förhålla oss allvarligt till att tillväxt- och stabilitetspakten, som ska skydda eurons värde, består på längre sikt. Ett bevis på att pakten fungerar är att euron har behållit sitt värde under krisen, fastän totalt 13 euroländer av 16 har gått över den överenskomna gränsen för budgetunderskott, dvs. 3 procent av bnp, och den offentliga skulden i relation till bnp ligger över den avtalade nivån 60 procent i 11 euroländer. Stora utskottet anser att det väsentliga i efterlevnaden av tillväxt- och stabilitetspakten är att bevara stabiliteten över hela konjunkturcykeln. I sitt betänkande StoUB 2/1997 rd ansåg stora utskottet att betonandet av ett årligt budgetunderskott kan komma att stå i strid med finanspolitikens stabiliserande uppgift. Det vore önskvärt att begränsningen av budgetunderskottet inte inom den omfattande valutaunionen med sin diversifierade ekonomiska struktur hindrar strukturellt balanserade offentliga ekonomier från att vidta åtgärder i syfte att jämna ut konjunkturväxlingarna. Uppfyllelse av villkoren i pakten måste fortsatt vara en förutsättning för att nya medlemsstater ska få ansluta sig till Eurosystemet. Det är nödvändigt för att systemet ska behålla sin trovärdighet, inte minst i ett dåligt ekonomiskt läge.

Utskottet ställer sig bakom målet i redogörelsen att stärka samordningen av EU:s ekonomiska politik, men påpekar att Finland och de andra medlemsstaterna fortfarande kräver att de viktigaste skatte- och finanspolitiska avgörandena ska göras nationellt. Utskottet påminner om Finlands långvariga mål att möjliggöra beslut med kvalificerad majoritet i fråga om vissa typer av skatter, t.ex. miljöskatter. Dagens ekonomiska kris har bidragit till en intensifierad faktisk samverkan mellan medlemsstaterna.

Jordbrukspolitiken

EU:s jordbrukspolitiska mål är enligt EG-fördraget att höja produktiviteten inom jordbruket, tillförsäkra odlarna en skälig inkomstnivå och konsumenterna livsmedel till skäligt pris, trygga livsmedelsförsörjningen och dämpa fluktuationer på marknaden. Den här allmänt godtagna målsättningen stämmer bra överens med Fin-

lands allmänna utgångspunkt, som jord- och skogsbruksutskottet lyfter fram i sitt utlåtande, dvs. att det ska gå att bedriva jordbruk i hela landet också i framtiden. Jordbruket i Finland måste kunna bibehålla sina produktionsförutsättningar inom alla sektorer och regioner. Den här principen är som sådan godtagbar som rättesnöre för alla EU-länders politik.

Så som jord- och skogsbruksutskottet noterar är unionens gemensamma jordbrukspolitik resultatet av en historisk utveckling där varje ändring i stödpolitiken, antingen genom reformer eller genom utvidgning av unionen, måste anpassa sig efter en logik med "etablerade rättigheter", alltså en svårighet att till fördel för nykomlingar eller nya jordbrukspolitiska mål göra några som helst ändringar i stödtagarnas inkomstnivå. Även artiklarna 141 och 142 i Finlands anslutningsakt är en följd av den här logiken — de dåvarande 12 EU-länderna var inte redo att tillämpa och anpassa det befintliga stödet till mindre gynnade områden (LFA) efter förhållandena i ett nytt medlemsland som helt och hållet är beläget i ett område med kortare växtperiod och svårare naturförhållanden än ett enda LFA-område dittills. I analogi med detta bemöts jordbrukarna i de länder som anslöt sig 2004 (också enligt Finlands dåvarande ståndpunkt) efter andra kriterier än i de länder som blivit medlemmar tidigare.

Stora utskottet instämmer i redogörelsens och jord- och skogsbruksutskottets synpunkt att uppdelningen av Finland i två nationella stödområden på grund av artiklarna 141 och 142 i anslutningsakten är konstgjord, särbehandlar odlarna och därmed är splittrande. Systemet innefattar samtidigt en permanent osäkerhetsfaktor, eftersom kommissionen med stöd av artikel 141 gör ensidiga tolkningar av om de "allvarliga svårigheter" som anslutningen gett upphov till fortgår så att Finland har rätt att betala nationella stöd till jordbrukarna i sydligaste Finland. Även om det är lätt att hålla med jord- och skogsbruksutskottet om att de svårigheter som anslutningen gett upphov till är bestående, är ordalydelsen i artikeln inte någon tacksam utgångspunkt för dem som förespråkar denna syn.

Artikel 142 i anslutningsakten ger Finland rätt att permanent betala ut nationellt stöd till områden norr om den sextioandra breddgraden och närliggande områden. Målet i redogörelsen att Finland ska bli ett enda stödområde skulle i praktiken betyda att artikel 142 gällde hela landet. Målet är värt att eftersträva, men utskottet vill påminna om att systemet enligt artiklarna 141 och 142 är en historisk kvarleva från Finlands förhandlingar om medlemskap. Kommissionen och EU:s råd ansåg då att den gemensamma jordbrukspolitik inte tillät någon medlemsstat att permanent betala ut jordbruksstöd i hela landet. Efter den tid som nu gått och de förändringar som skett i den gemensamma jordbrukspolitik menar stora utskottet att det nu åtminstone är värt att reda ut om systemet med nationellt stöd kan ges en hållbarare grund. Samtidigt bör man komma ihåg att artikel 142 hör till primärrätten och därför ger oss en rättssäkerhet som vi inte bör avstå från utan motsvarande garantier för att det ersättande systemet är permanent.

Stora utskottet instämmer i jord- och skogsbruksutskottets ståndpunkt att stödsystemet för mindre gynnade områden bör bli mer objektivt så att det bättre tar hänsyn till jordbrukets verkliga behov av stöd och tydligare utgör en ersättning för våra naturförhållanden som betalas utöver det basala stödet.

Detaljerade uppgifter om de jordbruksstöd som EU betalar offentliggjordes i alla medlemsländer den 30 april 2009. Detta bygger på en EU-förordning. Utifrån det materialet väntas inom kort undersökningar av hur effektiv jordbrukspolitik har varit i fråga om målen enligt EG-fördraget och för jordbrukspolitik i respektive medlemsland. Tillgång till tillförlitlig och analytisk information är det bästa svaret på medborgarnas tveksamma inställning när det gäller jordbrukspolitik, rättvisan och resultaten i stödfördelningen. Också i Finland finns det skäl att bereda sig på en kritisk debatt om huruvida den genomförda politiken fullt ut svarar mot målet att produktionsmöjligheterna för jordbruk som bygger på traditionellt familjejordbruk ska

bestå inom de traditionella sektorerna och regionerna.

De jordbrukspolitiska riktlinjerna i redogörelsen stämmer överens med den motiverade synpunkten att livsmedelsproduktionen skiljer sig från övrig ekonomisk verksamhet. Utskottet anser dock att det i unionens strategiska vägval blir allt svårare att undvika frågan om att anpassa jordbrukspolitiken till andra politiska mål. En bestående avigsida i unionens politik — och också en faktor som förorsakar splittring mellan medlemsländerna — måste anses vara dess oförmåga att lösa de konflikter som oundvikligen uppstår mellan jordbrukspolitiken och t.ex. miljöskydd, folkhälsopolitik, handelspolitik och utvecklingspolitik.

Stora utskottet instämmer i jord- och skogsbruksutskottets ståndpunkter om att gallra i byråkratin och minska den administrativa bördan. Stödsystemet ställer orimliga administrativa krav på enskilda jordbrukare. Samtidigt understryker utskottet att den administrativa bördan måste kunna lättas så att övervakningen av stöd-villkoren blir effektivare i hela EU.

Jord- och skogsbruksutskottet vill gärna se en utredning av om medlen för landsbygdsutveckling kunde ges medlemsstaterna i form av nationella anslag. Då kunde kommissionen följa och övervaka verksamheten genom dels effektivitetskontroll, dels sin politik för statligt stöd. Också stora utskottet anser det motiverat att klarlägga alla sätt som den gemensamma jordbrukspolitiken tillåter när det gäller att överlåta genomförandet av programmen på nationella myndigheter så att dokument och pengar inte behöver gå via EU i lika stor utsträckning, medan EU-myndigheterna enligt sin givna roll bara övervakar att genomförandet går rätt till och inte själva har hand om det. Ett exempel på detta är att partiellt återinföra nationell utbetalning av jordbruksstöd, förutsatt att stödnivån inte ändras.

Stora utskottet anser att en grönare jordbrukspolitik betyder att målen för jordbruket och miljöskyddet bättre samordnas. Miljöutskottet anser att EG:s jordbrukspolitik är särskilt krävande för Finland på grund av våra klimat- och na-

turförhållanden. En grön jordbrukspolitik bör främjas t.ex. genom en kombination av utmaningarna för produktionen av förnybar energi och minskad miljöbelastning. Utökad odling av biomassa i känsliga områden minskar belastningen på vattendragen vintertid och rensar ut näringsämnen från det vanliga kretsloppet.

Stora utskottet instämmer i statsrådets målbild: den gemensamma och administrativt förenklade jordbrukspolitiken ger goda förutsättningar för ett livskraftigt jordbruk och en livskraftig landsbygd inom alla EU-regioner. Finland utgör ett enda stödområde till följd av en reformerad, grönare gemensam jordbrukspolitik.

Livsmedels- och naturresurspolitiken behandlas under jordbrukspolitiken i redogörelsen men utskottet tar upp dem nedan.

Regional- och strukturpolitiken som instrument för hållbar ekonomisk utveckling

Det står i redogörelsen att EU:s regional- och strukturpolitik måste utvecklas så att den på lämpligt sätt beaktar de särskilda förhållandena i vårt land till följd av långa avstånd, gles bosättning och nordliga förhållanden, likaså andra länders motsvarande specifika förhållanden. Stora utskottet bifaller den här ståndpunkten.

Förvaltningsutskottet och jord- och skogsbruksutskottet anser det vara viktigt att de specifika förhållandena i vårt land fortsatt måste vägas in i regional- och strukturpolitiken. Struktur-omvandlingsområden lider ofta av flera nackdelar och därför är det synnerligen viktigt för dem att de regional- och strukturpolitiska stöden betalas ut också i framtiden. Förvaltningsutskottet anser att såväl innehållet i som förvaltningen av regional- och strukturpolitiken bör förenklas och medlemsländerna ges större beslutanderätt i ärenden som gäller dem.

Förvaltningsutskottet framhåller att regional- och strukturpolitiken i större utsträckning bör prioritera konkurrenskraft. Det är motiverat att utveckla en resultatstyrningsmodell med effektiva utvärderings- och uppföljningsmekanismer. Medlemsstater som inte följer de strukturekom-

mendationer som de fått i fråga om den ekonomiska politiken borde inte få regionstöd. Detta skulle ge regional- och strukturpolitiken bättre genomslag och samtidigt skapa incitament att genomföra reformer av de ekonomiska strukturerna.

Förvaltningsutskottet, jord- och skogsbruksutskottet och finansutskottet lyfter också fram den komplicerade förvaltningen och övervakningen av regional- och strukturpolitiken. Systemet förorsakar stora kostnader. De svårtydda förvaltningsmekanismerna kan också minska medborgarnas förtroende för EU. Förvaltningsutskottet och jord- och skogsbruksutskottet understryker betydelsen av att ge medlemsländerna större beslutanderätt över innehållet i och förvaltningen av regional- och strukturpolitiken.

Stora utskottet instämmer i statsrådets målbild: regional- och strukturpolitiken är främst inriktad på de fattigaste regionerna och regionerna med bestående nackdelar och åstadkommer därmed hållbar ekonomisk utveckling. Ett krav inom regional- och strukturpolitiken är lämpliga strukturreformer.

Medborgarnas Europa

Välfärdens Europa. Redogörelsens målbild för medborgarnas rörlighet är enligt utskottet motiverad och kan allmänt taget understödjas. Arbetskraftens fria rörlighet är en av unionsmedborgarnas grundläggande friheter. Enligt redogörelsen måste EU vidta åtgärder för att undanröja faktiska hinder för människors fria rörlighet i fråga om bl.a. samordning av den sociala tryggheten, serviceutbudet och utbetalningen av pensioner. Detta är en viktig och nödvändig strategi, menar utskottet. Bedömningarna att arbetskraftens rörlighet skulle öka radikalt i och med unionens utvidgning österut kom på skam för Finland del.

Utskottet noterar med tillfredsställelse att regeringen i redogörelsen betonar vikten av att den sociala dimensionen av integrationen stärks genom att det europeiska välfärdssamhällets grundläggande principer följs i unionens verk-

samhet och utveckling. Medborgarnas Europa måste ses som ett vidare koncept än fri rörlighet. Europa är inte bara ett ekonomiskt område inom vilket medborgarna rör sig. Utskottet håller med grundlagsutskottet om att det är viktigt att utveckla EU så att medborgarsynvinkeln beaktas i all verksamhet. Det handlar om att stärka unionens sociala dimension, som omfattar de grundläggande rättigheterna, arbetslivets spelregler, den sociala tryggheten, medborgarnas välmående, jämlikhet samt utbildning och kultur.

Arbetslivs- och jämställdhetsutskottet anser att fri rörlighet för arbetskraften i sig är ett välkommet mål, men att problem fortfarande är förknippade till förhållandet mellan bestämmelserna om ekonomiska friheter och de grundläggande rättigheterna i arbetslivet och spelreglerna på arbetsmarknaden. Eftersom förhållandet mellan de ekonomiska friheterna och de grundläggande rättigheterna i arbetslivet inte är klart reglerat inom EU har man gått till EG-domstolen för avgörande och riktlinjer t.ex. i frågan om hur rätten att delta i arbetskonflikter, som hör till de grundläggande rättigheterna i arbetslivet, och inre marknadsfriheterna förhåller sig till varandra. Stora utskottet framhåller att detta oklara rättsläge har lett till att EG-domstolens domar utfärdade i ett förfarande för förhandsavgörande ersatt den nationella lagstiftningen och gemenskapslagstiftningen som den främsta tolkningskällan. Detta har visat sig vara problematiskt då den nationella referensramen blir sekundär.

Samma utveckling har skett för social- och hälsovårdstjänster. Social- och hälsovårdsutskottet konstaterar att det varit svårt för Finland att vinna gehör för vår skattefinansierade och bostättningsbaserade sociala trygghet. Det har bl.a. medfört en större skyldighet att betala ut förmåner till utlandet. En specialitet i vår hälso- och sjukvård är att sjukvård ges dels i ett kommunalt system, dels som vård som ersätts av sjukförsäkringen. Beslut från EG-domstolen har medfört att Finland ska ersätta vård utomlands på samma sätt som vård här hemma. Det kan hända att möjligheten att driva ett system baserat på universella skattefinansierade välfärdstjänster i offentlig regi så småningom urholkas.

Därför anser social- och hälsovårdsutskottet att social- och hälsovården i första hand bör regleras utifrån social- och hälsovårdspolitiska premisser.

Stora utskottet instämmer i såväl arbetslivs- och jämställdhetsutskottets som social- och hälsovårdsutskottets ståndpunkt att Finland i EU bör tillmäta den sociala dimensionen större betydelse än de ekonomiska friheterna. Också grundlagsutskottet betonar hur viktigt det är att beakta de grundläggande sociala rättigheterna när man försäkras sig om att den i EG-fördraget tryggade fria rörligheten för tjänster och arbetskraft inte leder till att spelreglerna för arbetslivet försvagas. Det gäller även att se till att den offentliga sektorn och de offentliga tjänsterna bibehåller sin framträdande roll som garant för medborgarnas välfärd.

Stora utskottet konstaterar att Finland bör ställa tydliga mål för hur arbetslivet och arbetsmarknaden ska utvecklas och den sociala tryggheten samordnas och i EU arbeta för att detaljregleringen får skötas nationellt. Välmående medborgare och ekonomisk konkurrenskraft går hand i hand. Välbefinnande på arbetsplatsen utgör grundvalen för ett konkurrenskraftigt EU.

Finland bör tillsammans med de övriga nordiska länderna aktivt lyfta fram den nordiska välfärdsmodellen i EU. Arbetslivs- och jämställdhetsutskottet påpekar att EU under de närmaste åren hotas att drabbas av brist på arbetskraft till följd av att befolkningen åldras. Därför bör man se till att människor börjar jobba tidigare och jobbar högre upp i åldrarna. Om man vill sörja för längre tid i arbetet, måste arbetstagarnas arbetsmiljö stödja hälsa och trivsel i arbetet. Social- och hälsovårdsutskottet understryker för sin del att Finlands insatser för större social sammanhållning och jämlikhetsmålet måste bli aktiva. Uppgifter från kommissionen gör gällande att 16 procent av medborgarna och 19 procent av barnen i EU är utsatta för fattigdom. Även det civila samhället måste ges möjligheter att bedriva sin verksamhet i EU på det sätt som kulturutskottet föreslagit. En av stöttepelarna i vårt nationella välfärdssystem är den s.k. tredje sektorns frivilligorganisationer.

Stora utskottet uppmanar Finland att i EU intensivare arbeta för verklig jämställdhet och en generell likställighet. Insatser mot våld mot kvinnor och barn och människohandel bör ges högsta prioritet.

I redogörelsen framhålls det att forsknings- och utvecklingsverksamheten och innovationerna bör hålla hög nivå. Kulturutskottet understryker att all utbildning måste vara högkvalitativ. Utbildningen hör till den nationella behörigheten, men kvalitetsförbättring bör fortsätta i form av samarbete mellan medlemsstaterna. Också utslagning från studierna måste uppmärksammas. Det finns en stor befolkningsandel i EU med knapphändig utbildning eller ingen utbildning alls. En välmående och välutbildad europé är vår kontinents viktigaste resurs och under den rådande ekonomiska krisen är det angeläget att satsa på utbildning. Bildning och kultur skapar grunden för den moderna europeiska samhällsynen, där en demokratisk rättsstat utgör den bärande idén. Kulturutskottet understryker därför att det behövs ett övergripande EU-samarbete kring kultur, ungdomsfrågor och idrott.

Att öka välmåendet och förbättra systemen för social trygghet och utbildning är en viktig arbetsuppgift för alla EU-länder, menar stora utskottet. Det handlar om områden som ska göra unionen jämlikare, mer socialt förankrad och mer mån om människors välbefinnande. Dels för att frågan är av den digniteten, dels för att vi behöver en koherent politik förtjänar det sociala Europa att bli upphöjt till en av de strategiska intentionerna i Finlands EU-politik.

Stora utskottet instämmer i statsrådets målbild att unionsmedborgaren lika enkelt kan flytta från ett medlemsland till ett annat som från en kommun till en annan inom landet, men samtidigt vill utskottet som parallell målbild lägga till en starkare social dimension kopplad till unionsmedborgarskap.

Ett enhetligt område med frihet, säkerhet och rättvisa. Stora utskottet anser i likhet med redogörelsen att EU måste gå djupare i arbetet på att

utveckla ett område med frihet, säkerhet och rättvisa. Samarbetet i rättsliga och inrikes frågor är förenat med vissa särdrag, exempelvis när det gäller behörighetsfrågor och olikheter i respektive länders rättsordning, som inte kommer att försvinna i och med Lissabonfördraget. En balanserad EU-politik förutsätter att dessa särdrag beaktas.

Enligt redogörelsen bör samarbetet i rättsliga och inrikes frågor vara inriktat på att finna gemensamma lösningar som medför medborgarna konkret nytta så att medborgarnas rättigheter kan tillgodoses på lika grunder, oavsett var i EU de bor. Lagutskottet betonar reciprocitetsprincipens ställning också i det framtida EU-samarbetet i rättsliga frågor. När domar och beslut kan verkställas så fritt som möjligt mellan medlemsstaterna går det snabbare och lättare för medborgarna att hävda och tillgodose sina rättigheter utan att medlemsstaternas materiella bestämmelser behöver förenhetligas fullt ut.

Stora utskottet anser att man i arbetet på att utveckla ett enhetligt område med frihet, säkerhet och rättvisa bör försöka åstadkomma konsekventa och tydliga regler. Tammerfors- och Haagprogrammen bör slutföras och genomföras effektivt. Stockholmsprogrammet, som kommer att antas i höst, bör byggas upp utifrån en bred bedömning av nödvändigt samarbete. Bedömningen ska utgå från nuvarande samarbete och lagstiftningsinstrument. Utskottet framhåller att subsidiaritetsprincipen måste få bättre genomslag också i lagstiftningen om ett område med frihet, säkerhet och rättvisa.

Den inre säkerheten behandlas i redogörelsen främst med avseende på konkreta hot och motåtgärder. Men lagutskottet anser att inre säkerhet utgör ett större block och att det hade varit motiverat att dessutom lyfta fram frågor som brottsprevention. Finland bör i EU arbeta för en vidare syn på inre säkerhet. Stora utskottet anser att det straffrättsliga samarbetet också i fortsättningen ska bygga på reciprocitet och att harmoniseringen av rättordningarna bör begränsas till bekämpande av allvarlig gränsöverskridande brottslighet såsom människohandel, sexuellt utnyttjande av barn och it-brottslighet.

Förvaltningsutskottet understryker för sin del att de brottsbekämpande myndigheterna måste kunna samarbeta effektivt inom hela EU. Redogörelsen ser som önskvärda utvecklingstrender ett effektivt polissamarbete med gemensamma principer och samarbete när det gäller gränskontroll. Ett effektiviserat informationsutbyte har hög prioritet inom det polisiära samarbetet. Stora utskottet vill med hänvisning till detta understryka vikten av att dataskyddet tillgodoses i lagstiftning och beslut som genomför ett område med frihet, säkerhet och rättvisa. Förvaltningsutskottet anser det också vara viktigt att Finland deltar aktivt i EU:s gränsförvaltningsbyrå Frontex verksamhet och i arbetet med att utveckla myndigheten.

Enligt stora utskottets mening ingår också bekämpningen av svart ekonomi som en integrerad del i samarbetet kring rättsliga och inrikes frågor. Stora utskottet håller med arbetslivs- och jämställdhetsutskottet om att recessionen ökar svartekonomin och ekonomisk brottslighet. Den svarta ekonomin orsakar EU och Finland omfattande skada i form av förlorade skatteintäkter och annan skada. Dessutom är svartekonomin förknippad med stora människorättsproblem, exempelvis människohandel.

Lissabonfördraget innebär nya utmaningar för ett område med frihet, säkerhet och rättvisa, men ger också en möjlighet att förbättra den rättsliga kvaliteten på unionslagstiftningen. Utskottet understryker att större fokus måste sättas på de mänskliga och grundläggande rättigheterna i lagstiftningen på detta område. Dessa utmaningar och prioriteringar måste beaktas när Finlands strategier och påverkan i EU läggs upp. Därför instämmer stora utskottet i lagutskottets ståndpunkt att det behövs en exakt strategi för den nationella EU-politiken när det gäller ett område med frihet, säkerhet och rättvisa. Planeringen av strategin bör ske så öppet som möjligt och bygga på kompetens i såväl substans- som EU-frågor och på sektorsövergripande representation.

Stora utskottet instämmer i statsrådets målbild: unionen är ett enhetligt område med frihet, säkerhet och rättvisa där hin-

dren för rörlighet och gränsöverskridande verksamhet undanröjts.

En gemensam invandrings- och asylpolitik. Redogörelsen utgår från att invandrare måste beaktas bättre i unionens verksamhet. Den åldrande befolkningen gör unionen beroende av invandring, men invandringen bör behandlas som en mer övergripande fråga, såsom utrikesutskottet påpekar. EU måste fylla en central funktion när man överväger vilka åtgärder som behövs för att hantera befolkningsökningen och dess mångfacetterade följder.

Behovet av en gemensam asylpolitik motive-ras i redogörelsen med att inre gränser saknas inom Schengenområdet. På denna punkt framhåller förvaltningsutskottet att medlemsländerna i praktiken följt en mycket varierande asylpolitik. Stora utskottet menar att Finland inom EU aktivt och bestämt bör arbeta för en asylpolitik som bygger på gemensamma normer och enhetlig tillämpningspraxis med betoningen särskilt på att alla medlemsstater måste följa principen om verkligt humanitärt skydd. Förvaltningsutskottet understryker att EU ska a) satsa på en effektiv övervakning av den yttre gränsen, b) skapa ett gemensamt och effektivt asylsystem som garanterar rättssäkerhet, c) ställa upp gemensamma villkor för beviljande av internationellt skydd och d) se till att Dublinsystemet fungerar.

Förvaltningsutskottet menar att det är nödvändigt att se till att EU:s yttre gräns övervakas effektivt och att gällande normer på unionsnivå, Genèvekonventionen och andra internationella människorättsförpliktelser iakttas i asyلفörfarandet. Den kraftiga migrationsströmmarna har under den senaste tiden satt Finlands och EU:s asylpolitik på allt hårdare prov. Också den illegala migrationen inom EU förefaller att öka. EU:s eventuella framgångar med humanitära projekt i utvecklingsländer och särskilt när det gäller utvecklingsproblem i länder i Afrika har betydelse också för hur omfattande prioriteringar det kommer att krävas av unionen och vilka lösningar man går in för i migrations- och asylpolitiken.

Stora utskottet instämmer i statsrådets målbild: EU är ett lockande område för arbetskraftsinvandring. Unionen har ett asylsystem som är så enhetligt som möjligt och som garanterar internationellt skydd för de behövande.

Ett framgångsrikt Europa

Den inre marknaden som en sporrande ekonomisk verksamhetsmiljö. Enligt redogörelsen måste utvecklingen av den inre marknaden fortsätta. Detta är en riktig strategi, menar utskottet. Utskottet håller helt med ekonomiutskottet om att en fungerande inre marknad som är fri från hinder är ytterst viktig både för vår ekonomi och för EU:s globala tyngd.

Ekonomiutskottet understryker även betydelsen av öppna marknader utanför EU för den ekonomiska välfärden. Konkurrensen med växande ekonomiska makter såsom Kina och Indien kräver enhällighet när det gäller att genomföra de strukturella reformerna på den inre marknaden. Det är än så länge svårt att sia om vilka verkningar den finansiella och ekonomiska krisen kommer att ha för den inre marknaden och för EU:s globala konkurrenskraft. En effektivare inre marknad och bättre konkurrenskraft under en ekonomisk recession förutsätter att medlemsstaterna är särskilt engagerade och avstår från alla former av protektionism. EU:s konkurrensstrategi behöver förnyas så att den bättre stöder en hållbar ekonomisk utveckling, ökad produktivitet och bättre sysselsättning.

Stora utskottet delar ekonomiutskottets åsikt att en fungerande och effektiv inre marknad är till nytta även för konsumenterna, men bara om den gemensamma regleringen medför en hög nivå på konsumentskyddet. Men med beaktande av de stora skillnaderna mellan medlemsstaterna när det gäller nivån på konsumentskyddet är det enligt ekonomiutskottet realistiskt att anta att det kommer att dröja innan man uppnår en fullständig harmonisering som uppfyller kriterierna för en hög konsumentskyddsnivå.

Kommunikationsutskottet anser att strategin i redogörelsen är ett steg i rätt riktning när det gäller transporter. Vårt perifera läge, de stora trans-

portavstånden och våra specifika vinterförhållanden jämfört med exempelvis Centraleuropa påverkar det finländska näringslivets konkurrenskraft. Dessa faktorer måste beaktas när strategierna för EU:s transportpolitik läggs upp. Utöver våra särfrågor bör vi också lyfta fram våra kunskaper om transportförhållandena och utvecklingsbehoven i Nordeuropa och möjligheterna att satsa på trafiken österut och över lag peka på vår särskilda kompetens när det gäller relationerna med Ryssland.

Kommunikationsutskottet understryker också vikten av nationell behörighet för att organisera tjänster av allmänt ekonomiskt intresse, särskilt i fråga om radio och TV i allmänhetens tjänst, i syfte att en heltäckande, jämlik och pluralistiskt informationsförmedling ska kunna garanteras. Utskottet anser också att det behövs bättre utvecklade tekniker och tjänster och ett effektivare utnyttjande av dem med tanke på verksamheten och konkurrenskraften inom olika sektorer. Stora utskottet påpekar att man i detta sammanhang även bör väga in både skyddet för personuppgifter och de grundläggande rättigheterna.

Stora utskottet instämmer i statsrådets målbild: de sista hindren på EU:s inre marknad har avskaffats och den inre marknaden utgör en sporrande ekonomisk verksamhetsmiljö vars normer tillämpas också utanför EU.

Energipolitik. De mål som i redogörelsen ställts upp för energipolitiken är enligt stora utskottet generellt sett välkomna. Redogörelsens avsnitt om energipolitik ger en tydlig bild av de viktigaste problemen på området. Redogörelsens strategier för samordning av klimat- och energipolitiken är lyckade, menar utskottet.

Avväjandet av klimatförändringen och dess ekonomiska konsekvenser kräver snabba och genomgripande internationella åtgärder. Ekonomiutskottet påpekar att en fungerande inre energimarknad är en viktig förutsättning för kostnadseffektiva åtgärder för att stävja klimatförändringen. Men det är viktigt att marknaden integre-

ras under kontrollerade former och harmoniserat inom en överenskommen ram och med tillräcklig hänsyn till nationella särförhållanden.

Den senaste tidens störningar i energileveranserna har avslöjat problemen med splittrade energinät och aktualiserat vikten av att trygga energisektorns verksamhet och behovet att tillsammans trygga alla medlemsstaters energiförsörjning. Både den inre marknaden och fungerande relationer utåt kräver en gemensam energipolitik i EU. I likhet med ekonomiutskottet anser stora utskottet att medlemsländerna fortfarande ska ha rätt att själva bestämma villkoren för utnyttjandet av sina energiresurser, välja mellan olika energikällor och bestämma energiförsörjningens allmänna struktur.

Stora utskottet instämmer i statsrådets målbild: EU är den ledande producenten av förnybar energi och en föregångare när det gäller energieffektivitet. De europeiska företagen har spetskunskap på området. Unionen har gemensamma yttre energiförbindelser. Energinäten knyter samman hela unionen. EU är en enhetlig och effektiv energimarknad.

Forskning, utveckling och innovation. Redovisningens mål att Europa ska bli världens ledande ekonomiska område bjuder på utmaningar men är värt starkt stöd. Utskottet delar åsikten i redogörelsen att forskning, utveckling och innovation (FoUI) är en väsentlig del av EU:s konkurrenskraft.

Den innovationsstrategi för EU som tillkom under Finlands ordförandeskap har visat sig vara ett viktigt initiativ som har samordnat innovationspolitiska åtgärder inom EU och ett målmedvetet utnyttjande av dem i syfte att nå målen i Lissabonstrategin. Detta arbete måste fortgå. För att stärka den ekonomiska tillväxtpotentialen inom EU krävs det fortsatta satsningar på forskning, utveckling och innovationer, påpekar ekonomiutskottet. Stora utskottet menar att en större kvot bör anslås för FoUI i EU:s budget. Pengarna bör gå till projekt som genom EU-finansiering genererar ett tydligt mervärde.

Även kulturutskottet efterlyser mer kraftiga satsningar på resurserna för grundläggande och tillämpad forskning. Kulturutskottet lägger också vikt vid ramprogrammen när det gäller att samla forsknings- och utvecklingsresurser och rikta in forskningen på projekt med stor genomslagskraft.

Stora utskottet instämmer i statsrådets målbild att Europa är världens ledande kompetensområde och hör till de bästa i världen inom grundläggande forskning och när det gäller att tillämpa kunskap kommersiellt och samhällsligt, och utskottet understryker i anknytning här till att en större kvot behöver anslås för FoUI i EU:s budget.

EU:s livsmedels- och naturresurspolitik. I redogörelsen presenteras målbilder från en inre marknad för livsmedel och en grönare naturresurspolitik. Stora utskottet anser att strategierna är ett steg i rätt riktning.

Jord- och skogsbruksutskottet ser det som angeläget att man genom livsmedelspolitiken i framtiden garanterar tillgången till säkra livsmedel och särskilt en god försörjningsberedskap under alla förhållanden. Översynen av reglerna för inre marknadspolitiken bör ske med hänsyn till att sjukdomsfriheten kan upprätthållas inom den finländska produktionen. Rätten att besluta om användning av genetiskt modifierade organismer (GMO) i produktionen bör vara nationell inom EU. Miljöutskottet anser det positivt att redogörelsen noterar att jordbrukare måste ha rätt att producera GMO-fritt och att konsumenterna ska ha rätt till GMO-fria produkter.

Finland har ett särskilt intresse för EU:s naturresurspolitik. Precis som fackutskotten anser stora utskottet att Finland aktivt bör arbeta för att forskningsinsatserna håller adekvat nivå när det gäller EU:s forsknings-, utvecklings- och innovationspolitik för EU:s mångsidiga och förnybara naturtillgångar. Tillgången till och priset på naturresurser kommer att bli en stor fråga i framtiden. Därför bör Finland särskilt arbeta för hållbar användning av naturresurser i EU. Vi har

särskild kompetens på området, som vi bör nyttiggöra med tanke på konkurrenskraften.

Med hänvisning till det som sägs ovan understryker stora utskottet att naturresurserna måste utnyttjas hållbart och att beslutet om GMO i produktionen ska tas nationell.

EU:s globala ledarskap

EU som en enhetlig global aktör. I likhet med statsrådet anser stora utskottet att enhetligheten i unionens yttre förbindelser behöver utvecklas. EU har inte nått den tyngd inom världspolitiken som den rätteligen skulle ha som världens största ekonomiska och handelsmässiga samarbetsområde och biståndsgivare. EU bör försöka vara enhetlig och konsekvent i sina yttre förbindelser och driva en övergripande och enhetlig politik. På så vis främjas handels-, klimat-, säkerhets- och utvecklingspolitik sida vid sida. Utskottet konstaterar att EU är en stor aktör inom utvecklingssamarbetet och därför gäller det att ge utvecklingssamarbetet via EU större genomslagskraft och se till att alla medlemsstater når mil-lenniemaalen.

Europeiska unionen är den viktigaste kanalen för Finlands yttre förbindelser, betonar utskottet. EU har etablerade samarbetsformer med alla betydande tredjeländer och internationella organisationer. Som medlem av EU får vi betydligt mer stöd när det gäller att främja frågor som är viktiga för oss än vår egentliga tyngd skulle förutsätta. Detta gäller när de är kopplade till unionens mer övergripande agenda exempelvis i G20, som är det viktigaste forumet för internationell ekonomisk politik, eller i samarbetet mellan unionen och Ryssland. Ett starkare ledarskap förväntas av unionen, i synnerhet i frågor som gäller hantering av globaliseringen. Man måste investera politisk vilja i besluten, och dessutom måste de återspegla ett inbördes förtroende för att alla medlemsstaters intressen bäst tillgodoses genom enhetlig EU-politik.

Enligt redogörelsen är det viktigt med mer bestämda gemensamma ståndpunkter och att euroområdet talar med en röst inom internationella

organisationer och grupper, såsom G8 och G20. Stora utskottet instämmer i denna bedömning. Med tiden måste man finna enhetliga lösningar för representationen utåt. Det primära målet bör trots allt vara att få de stora euroländerna att bättre binda upp sig till gemensamma mål. De små medlemsstaterna måste också framöver ha möjligheter till inflytande i internationella finansinstitut.

Stora utskottet instämmer i statsrådets målbild: EU är en sammansvetsad global aktör som talar med en röst i alla viktiga världspolitiska frågor.

EU — en vägvisare i klimatpolitiken. Stora utskottet noterar med tillfredsställelse att EU:s roll som vägvisare såväl i den internationella klimatpolitiken som när det gäller ett utsläppssnålt samhälle framhävs tydligt i redogörelsen. EU har gett prov på ledarskap inom den internationella klimatpolitiken och beslutat om betydande utsläppsminskningar i fråga om växthusgaser. EU var den första internationella aktören som tog bekämpningen av klimatförändringen på allvar.

Stora utskottet anser i likhet med miljö- respektive ekonomiutskottet att avvärjandet av klimatförändringen och dess ekonomiska konsekvenser kräver snabba och genomgripande internationella åtgärder. Det enda sättet att uppnå för klimatförändringen tillräckliga effekter är en internationell klimatöverenskommelse som innefattar alla viktiga aktörer. En sådan överenskommelse är också det enda sättet att samtidigt ge industrin i Finland och EU konkurrenskraftiga och jämbördiga operativa förutsättningar på de globala marknaderna.

Ekonomiutskottet framhåller att klimatskyddet inte ska ses bara som en börda utan också som en möjlighet för den finländska teknologikompetensen. Miljöutskottet konstaterar för sin del att om EU blir ett världsledande område för ren teknik kan detta ledarskap nyttiggöras i konkurrenskraften. I det läget kan Finland dra nytta av sina egna starka sidor inom tekniken.

Vid sidan av arbetet mot klimatförändringen har EU som viktiga miljöpolitiska mål att stoppa försämringen av den biologiska mångfalden, bedriva en hållbar naturresurspolitik, förbättra energi- och materialprestandan, vilket också innebär att främja hållbar produktion och konsumtion, plus att ha en miljöinriktad produktpolitik. Stora utskottet håller med miljöutskottet om att miljöskydd och hållbar utveckling starkare borde ha länkats samman till ett genomgående tema i redogörelsen på samma sätt som klimatförändringen, med beaktande av hur omfattande och viktig EU:s miljöpolitik är. Många miljöproblem får en effektiv lösning bara på övernationell nivå.

Stora utskottet instämmer i statsrådets målbild att EU är vägvisare inom klimatpolitiken och världens ledande utsläppssnåla ekonomiska samarbetsområde, och utskottet betonar samtidigt hur viktigt det är att i all verksamhet beakta målet hållbar utveckling.

Enhetlig representation i internationella organisationer. Statsrådets målbild, att EU har en enhetlig representation, är i det stora hela motiverad men bjuder på utmaningar, menar stora utskottet. Enligt redogörelsen bör EU:s medlemsstater eftersträva ett större inflytande i FN genom ett mer enhetligt handlande, inbegripet ett permanent medlemskap i FN:s säkerhetsråd för EU. Framtidsutskottet konstaterar att det med hänsyn till historiska och realpolitiska faktorer är svårt att se att de stora EU-länderna som nu är talrikt representerade i internationella organisationer skulle vara villiga att avstå från sina platser. Även utrikesutskottet påpekar att det är bra att eftersträva en egen representation i säkerhetsrådet, men då krävs det dels att de nuvarande permanenta medlemmarna Storbritannien och Frankrike avstår från sina platser, dels att EU stärker sin beslutsprocess inom den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken. Stora utskottet anser att det för Finlands del vore viktigt att prioritera en översyn av säkerhetsrådets verksamhet.

Andra organisationer inom vilka det enligt utrikesutskottet är viktigt att EU kan tala med en röst är Bretton Woods-organisationerna, dvs. Världsbanken och Internationella valutafonden (IMF). En samordnad representation får emellertid inte bli ett egenvärde inom alla sektorer utan nationella intressen måste också vägas in i bedömningarna. Kommunikationsutskottet konstaterar att en samordnad representation i t.ex. Internationella teleunionen inte skulle öka Finlands tyngd utan skulle ge de stora medlemsländerna större befogenheter på de mindres bekostnad.

Stora utskottet instämmer i statsrådets målbild att EU har en enhetlig representation inom internationella organisationer, men vill samtidigt framhålla att frågan bör bedömas från fall till fall med hänsyn till vilket mervärde en samordnad representation ger i förhållande till ett enskilt medlemslands inflytande.

Säkerhet och krishantering. Redogörelsens prioriteringar när det gäller att utveckla EU:s gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik är bra, anser utskottet. EU:s säkerhetspolitik är en viktig referensram för oss.

Både utrikesutskottet och försvarsutskottet menar att av de organisationer som arbetar med krishantering har EU de bästa förutsättningarna till en övergripande krishantering: i unionens politik förenas militär och civil krishantering med utvecklingspolitik och humanitärt bistånd. Utrikesutskottet anser att EU allt mer ska inrikta sina åtgärder på att utreda de bakomliggande orsakerna till kriser och konflikter, på att förhindra konflikter från att bryta ut och på att medla i konflikter.

I sin bedömning av redogörelsens säkerhets- och försvarspolitiska prioriteringar konstaterar försvarsutskottet att unionen inte strävar efter att skapa en sådan struktur för kollektivt försvar som Nato har. EU-länderna saknar såväl politisk vilja som ekonomiska resurser för detta. I och med att Frankrike återvänt till Natos militära

kommandostruktur förbättras möjligheterna till samarbete mellan EU och Nato.

Den globala finansiella och ekonomiska krisen kommer oundvikligen att påverka det europeiska samarbetet när det gäller försvarsmaterielfrågor, påpekar försvarsutskottet. Med hänsyn till att risken för nationell protektionism är stor kommer Europeiska försvarsbyrån enligt försvarsutskottets uppfattning att också i fortsättningen vara en viktig kanal för samarbete på unionsnivå i försvarsmaterielfrågor. Eftersom anskaffningarna av försvarsmateriel i allt högre grad kommer att integreras i den inre marknaden bör förteckningen över försvarsupphandlingar som omfattas av anbudsförfarande vara så enhetlig som möjlig i alla EU-länder för att trygga en jämbördig konkurrenssituation.

Stora utskottet instämmer i statsrådets målbild: EU är en viktig garant för internationell säkerhet och en effektiv aktör i fråga om krishantering över lag.

EU:s grannskapspolitik. Redogörelsen har satt som mål att EU ska driva en effektivare grannskapspolitik i närområdena. Stora utskottet ställer sig bakom detta mål. EU behöver stabilisera sitt närområde mer än bara i fråga om unionen och de länder som vill bli EU-medlemmar.

Utrikesutskottet menar att det behövs ett stabilt partnerskap mellan EU och Ryssland som kan trygga ett omfattande samarbete där Rysslands och unionens inbördes beroendeförhållande spelar in. Stora utskottet förutsätter i likhet med utrikesutskottet att Finland agerar aktivt när det gäller att utveckla unionens samarbete med Ryssland. Utrikesutskottet anser det också vara viktigt att EU utvecklar samarbetsformer av samma typ som det östliga partnerskapet. Med hjälp av sådant samarbete kan EU erbjuda länder utanför utvidgningsprocessen en samarbetsram som främjar välfärd och säkerhet. Utöver att det politiska och ekonomiska samarbetet främjas bör man också stärka den demokratiska utvecklingen, rättsstatsprincipen och jämlikheten i regionerna.

Redogörelsen kunde gärna ha tagit upp också Östersjöstrategin och politiken för den nordliga dimensionen trots den aviserade redogörelsen för Finlands Östersjöpolitik. Genom att lyfta fram dessa frågor och fokusera på deras betydelse bland Finlands allmänna EU-politiska prioriteringar och i målformuleringen hade statsrådet konkret kunnat visa för medborgarna vilka effekter EU-medlemskapet har här hemma och inom närområdet. Man får hoppas att EU:s Östersjöstrategi lyfter fram Östersjöområdets särdrag och inlemmar frågorna i EU-samarbetet i större utsträckning än hittills. Stora utskottet är för alla former av samarbete mellan kuststaterna kring Östersjön som syftar till att rädda havet.

Stora utskottet är ense med miljöutskottet om att EU:s Östersjöstrategi erbjuder en effektivare metod för att begränsa utsläppen från alla kuststater och om att Finland borde vara initiativtagande part här. Förvaltningsutskottet poängterar för sin del att den nordliga dimensionen gör det möjligt att främja företagsverksamhet i våra närområden och utveckla infrastruktur och andra villkor för handel och investering. Utrikesutskottet vill i sitt utlåtande även fästa uppmärksamheten vid att det arktiska området får ökad betydelse.

Stora utskottet instämmer i statsrådets målbild att EU:s närmaste grannar — Medelhavsområdet, länderna i det östliga partnerskapet, de centralasiatiska länderna och Ryssland — har accepterat de viktigaste europeiska normerna och ingår i ett europeiskt frihandelsområde, och utskottet understryker då att Östersjöstrategin och politiken för den nordliga dimensionen är lika viktiga.

3. FINLAND SOM EU-PÅVERKARE

Finlands förmåga att påverka

I redogörelsen konstateras att det i betydande utsträckning går att kompensera det faktum att Finland är ett litet medlemsland genom en konsekvent och aktiv EU-politik. Med goda argument och effektivt lobbyande kan även små med-

lemsländer ha stort inflytande över EU:s politik och lagstiftningsprojekt.

Under expertutfrågningen framgick det klart att det finns en hel del att förbättra när det gäller Finlands EU-inflytande även om stora satsningar i detta avseende gjorts under de senaste åren. Synpunkten går igen i många av fackutskottens utlåtanden. Det är kanske inte utmärkande för finländare att starkt och ibland även aggressivt driva sina egna intressen, men med en tillräcklig självsäkerhet och med sakkunskap kan vi lyfta fram vår kompetens på många områden. I många avseenden är också rent personliga egenskaper avgörande för om man har inflytande eller inte. Personlig utstrålning, social kompetens och språkkunskaper påverkar slutresultatet, kanske mer än vad man tror.

Man bör försöka utöva inflytande på alla nivåer. Processen börjar redan i kommissionen, där man måste rikta sig till de handläggarna, avdelningarnas ledning, generaldirektörerna och i samband med ministermöten även kommissionärerna. När ett lagstiftningsförslag har blivit färdigt ska försöket att påverka ske dels inom ramen för rådet, då det berör de andra medlemsstaternas representanter, dels i Europaparlamentet, då det rör den föredragande som förbereder ett ärende, skuggföredraganden och de politiska grupperna. I detta arbete kan också riksdagsledamöterna göra sitt. För att påverkan ska ha effekt krävs det ett nära samarbete mellan EU-sekretariaten i statsrådet och riksdagen.

Av expertutfrågningen framgick det att man är relativt nöjd med Finlands förmåga att påverka beredningsprocessen i kommissionen. Men tyngdpunkten borde ändå flyttas allt mer till lobbyande i ett mycket tidigt skede. Stora utskottet vill på samma sätt som fackutskotten framhålla att på de områden där Finland haft problem med att uppnå önskade resultat skulle det vara viktigt att satsa på föregripande åtgärder för att Finlands synpunkter och normbas skulle förstås bättre av handläggarna i kommissionen. Också i dessa fall måste försöken till påverkan täcka in alla nivåer från handläggande tjänstemän till ministrar.

Stora utskottet anser att inflytande över EG-domstolens avgöranden för närvarande bäst sker genom framförhållning, det vill säga aktivt deltagande i behandlingen av domstolsärenden i EG-domstolen. Verksamheten i domstolen måste ses som en aktivitet som stöder den politiska verksamheten. För att Finlands ståndpunkter ska röna framgångar i EG-domstolsärenden krävs det tydliga och konsekventa ställningstaganden. En framgångsrik verksamhet i domstolen är beroende av hur tungt de juridiska argumenten väger eftersom medlemsstaternas röstetal eller storlek inte påverkar på samma sätt som i rådet. I EG-domstolen är alla medlemsstater jämbördiga aktörer.

Finland har deltagit i behandlingen av EG-domstolsärenden som man betraktat som viktiga. Bland dem kan nämnas flera mål som gällt bolags- och bilskatter, alkoholimport och detaljhandelsmonopol samt penningspel. Finland har också genom argumentation lyckats utveckla EU-rätten i en riktning som varit positiv när det gällt miljöfrågor och öppenhet. Utskottet menar att aktivitet i EG-domstolsärenden vid sidan av annan förhandspåverkan och deltagande i författningsberedning är ett viktigt sätt att utöva inflytande över EU-rättens utveckling.

Enligt en undersökning som gjorts av Rättspolitiska forskningsinstitutet och som det hänvisas till i redogörelsen har det visat sig att den svagaste länken i Finlands påverkansstrategi är Europaparlamentet. Parlamentet har utvecklats till en andra lagstiftare vid sidan av rådet och dess inflytande har ökat. Utskottet omfattar den synpunkt som framförs i redogörelsen enligt vilken de finländska Europaparlamentarikerna är en viktig kanal in i parlamentsarbetet men att det inte går att bygga sitt inflytande i parlamentet enbart på samarbete med de finländska ledamöterna. Statsrådet borde därför på alla forum och nivåer skapa kontakter med det nya parlament som väljs i juni. I praktiken avses här olika politiska grupper, utskottens ledning, de högsta tjänstemännen och även utskottstjänstemännen i vidare bemärkelse.

När ett från finländsk synpunkt problematiskt lagstiftningsförslag har blivit färdigt i kommissionen borde kontakt genast tas till parlamentsledamöterna, eftersom föredraganden själv kan välja vilka sakkunniga eller vilka aktörer denne hör eller träffar och vilka ståndpunkter som därigenom påverkar rapportens innehåll. De politiska grupperna borde informeras om Finlands synpunkter och motiv. Detta gäller särskilt de parlamentariker som är föredragande för lagstiftningsprojekt. Ett regelbundet samarbete kräver stor sakkunskap, satsningar och social kompetens, dvs. framför allt personella resurser. Projekten måste prioriteras och för de allra viktigaste bör man göra upp en särskild plan för hur och när man försöker påverka och vem som ska sköta saken.

De finländska Europaparlamentarikerna har kritiserat regeringens och riksdagens bristande benägenhet att samarbete med dem. Stora utskottet håller med om att samarbetet inte varit särskilt effektivt på officiell nivå. Orsaken till detta är förmodligen framför allt konkreta tidtabellsproblem, inte brist på intresse. Europaparlamentarikernas arbete är i likhet med riksdagsledamöternas arbete problematiskt när det gäller tidsanvändning, men det är rekommendabelt att försöka hitta tid för att driva gemensamma mål.

Redogörelsen påminner om att det är viktigt att beakta Ålands möjligheter att påverka som ett inslag i Finlands EU-politik. Den här synpunkten är viktig, menar stora utskottet. Det förslag till ändring av självstyrelselagen för Åland som behandlas i riksdagen och statsrådets anknytande principbeslut om Ålands deltagande i behandlingen av EU-ärenden är ett sätt att nå detta mål och göra det möjligt att även faktiskt beakta landskapets ståndpunkter.

Stora utskottet föreslår att statsrådet för riksdagen lägger fram en klar strategi för olika former och metoder för Finlands inflytande i EU. En lämplig tidpunkt för en ny fas i Finlands EU-påverkan är hösten 2009 när det nya Europaparlamentet och den nya kommissionen inleder sitt arbete.

Riksdagens inflytande på Finlands ståndpunkt

I enlighet med Finlands grundlag deltar riksdagen i att utforma Finlands ståndpunkt i EU-ärenden alltid när ärendet faller inom riksdagens lagstiftnings- eller budgetmakt och dessutom i andra EU-ärenden när statsrådet, stora utskottet eller utrikesutskottet beslutar att ärendet ska lämnas till riksdagen. Utskottets utlåtande i ett ärende är en riktgivande utgångspunkt för statsrådets agerande. Enligt stora utskottets uppfattning är grundlagen och med stöd av den utfärdade kompletterande författningar även i fortsättningen tillräckliga för att bibehålla riksdagens behörighet. Men utskottet understryker att iakttagandet av grundlagens föreskrifter, särskilt kravet enligt 96 § om att förslag "utan dröjsmål" ska sändas till riksdagen, fortfarande lämnar övrigt att önska. Inte heller de detaljerade anvisningar till ministerierna om behandling av EU-ärenden i samarbete med riksdagen som reviderades 2008 (StoUU 2/2008 rd och justitieministeriets publikation 2008:1) har i dagsläget resulterat i märkbara framsteg.

Enligt utskottets erfarenhet sänds ärenden till riksdagen för behandling så pass sent i allmänhet beroende på att beredningen över huvud taget har påbörjats för sent i ministeriet. I praktiken betyder detta att Finland utformar sin ståndpunkt alltför sent för att kunna påverka. För riksdagen innebär det att den på grund av ett fel vid ministeriet har ställts inför fullbordat faktum i ärenden som hör till riksdagens behörighet. Dröjsmål på grund av oaktamhet är inte godtagbart.

I detta sammanhang vill stora utskottet påminna om ministrarnas skyldighet att delta i stora utskottets möten i samband med förberedelserna inför rådsmöten. Med tanke på situationer där ministern eller dennes statssekreterare har förhinder kunde man överväga att utsträcka statsrådets normala ställföreträdararrangemang också till stora utskottet om utskottet behandlar viktiga frågor. För att det politiska ansvaret ska förverkligas är det viktigt att ministrarna också deltar i rådsmöten. Enligt grundlagsutskottet (GrUB 5/2004 rd) kan statssekreteraren företräda ministern vid andra ministerrådsmöten utom

vid rådets lagstiftande möten, som kräver att Finland utnyttjar sin rösträtt. Det vore därför naturligt att statssekreteraren, som är politiskt ansvarig inför ministern, företräder Finland i rådet i ärenden som hör till ministeriets behörighetsområde i stället för den ständige representanten eller dennes ställföreträdare i tjänstemannaställning.

Stora utskottet delar den oro som framförs i redogörelsen för tillräcklig resursering när det gäller skötseln av EU-frågor och konstaterar att en adekvat resursering och en sådan strategiskt styrning av EU-ärenden som nämns i redogörelsen skulle bidra till att främja också riksdagens grundlagsfästa maktbefogenheter.

Utskottet delar också statsrådets syn i redogörelsen på att det i framtiden borde fästas allt större avseende vid föregripande påverkan. Med detta avses framför allt inverkan på EU-rättsakter eller EU-åtgärder under beredning redan i ett skede innan kommissionen har lagt fram ett officiellt förslag. Utskottet påminner om att även dessa ärenden, om de vad beträffar innehållet hör till riksdagens behörighet, ska lämnas till riksdagen för behandling, i allmänhet i den ordning som framgår av grundlagens 97 §. I dessa frågor handlar det om att Finland uttrycker sin ståndpunkt till ett förslag som är under beredning. En ståndpunkt ska i överensstämmelse med internationell förhandlingslogik uppfattas, om inte som juridiskt bindande, så åtminstone som en politisk riktlinje som inte kan ändras lättvindigt. Med andra ord kan det hända att man de facto under det förberedande arbetet gör politiska åtaganden som i ett senare skede bland annat kan inskränka riksdagens rörelsefrihet.

Stora utskottet anser att statsrådet bör vidta åtgärder dels för att på administrativ väg samordna EU-ståndpunkter på det sätt som nämns i redogörelsen, dels för att säkerställa att också informella och preliminära kontakter mellan Finland och unionens institutioner och andra medlemsstater under alla omständigheter har en tillräcklig politisk styrning och

att de beaktar riksdagens grundlagsfästa maktbefogenheter.

Lissabonfördragets ikraftträdande kommer inte nämnvärt att påverka behandlingen av EU-ärenden i riksdagen men tillför nog vissa nya aspekter. Stora utskottet kommer även i framtiden huvudsakligen att arbeta med att utforma Finlands nationella ståndpunkter i EU-ärenden i samråd med statsrådet. Dessutom utövar utskottet en allmän tillsyn över statsrådets EU-arbete.

De nyheter som Lissabonfördraget för med sig gäller framför allt förfarandet vid tillsynen över att subsidiaritetsprincipen följs. Enligt fördraget ska EU:s organ tillställa riksdagen alla förslag till rättsakter utom de där EU har exklusiv behörighet och som därför ligger utanför subsidiaritetsprincipens tillämpningsområde (bland annat förslag som gäller den gemensamma jordbrukspolitik). Avsikten är att innan Lissabonfördraget har trätt i kraft komplettera riksdagens arbetsordning med detaljerade bestämmelser om subsidiaritetsförfarandet inom riksdagen. Ett förslag om detta och en presentation och utvärdering av andra bestämmelser i Lissabonfördraget som gäller nationella parlament finns i betänkandet från kommissionen för översyn av EU-procedurer (Riksdagens kanslis publikationer 3/2005) och i en promemoria från 2008 av en tjänstemannaarbetsgrupp som uppdaterat betänkandet.

Stora utskottet gör den bedömningen att subsidiaritetsförfarandets praktiska verkningar blir rätt små åtminstone till den del de är ett resultat av Lissabonfördraget. Subsidiaritetsprincipen har haft ett oförändrat innehåll sedan Maastrichtfördraget och dess iakttagande har utretts rutinmässigt i samband med behandlingen av samtliga U- och E-ärenden utan att det en enda gång skulle ha uppdragats något förslag till rättsakt som med framgång skulle kunna ifrågasättas på grundval av subsidiaritetsprincipen. De nationella parlamenten är dessutom i allmänhet mer intresserade av förslagens innehåll än den juridisk-tekniska frågan om vem som har rätt att utfärda rättsakten.

Statsrådet och riksdagen har ändå all orsak att bereda sig på att subsidiaritetsprincipen, särskilt

i de nationella parlament där behandlingen av EU-ärenden för tillfället är ineffektiv, kan ha faktisk effekt. Om ett eller flera parlament offentligt tar ställning till ett EU-förslag har detta politisk betydelse oberoende av om ställningstagandet noga taget är tillåtet enligt Lissabonfördraget. Stora utskottet anser att den politiska process som eventuellt kommer att utvecklas kring Lissabonfördragets subsidiaritetsförfarande i första hand ska ses som ett nytt sätt att föra fram Finlands ståndpunkter och som stora utskottet kan besluta om. I det finländska systemet där riksdagen spelar en viktig roll i beredningen av ståndpunkter i EU-frågor är det naturligt att riksdagen hör statsrådet innan man vidtar sådana åtgärder som avses här.

Riksdagen har till dags dato inte utnyttjat möjligheten att meddela Europeiska kommissionen sin ståndpunkt till grönböcker, vitböcker eller andra beredningshandlingar. Riksdagens restriktiva hållning är en följd av den ordning Finlands statsförfattning har bestämt: i Finland är det riksdagen som fattar beslut om EU-ståndpunkterna medan statsrådet företräder vårt land enligt de direktiv riksdagen har godkänt. Det finns därför ingen specifik "riksdagens ståndpunkt", utan endast Finlands ståndpunkt som riksdagen har godkänt. Enligt det förfarande som kommissionen har iakttagit sedan 2006 har de nationella parlamentens ställningstaganden hänförs till samma kategori som skrivelser från intresseorganisationer, föreningar och enskilda som kommissionen får ta emot som ett resultat av den begäran av yttrande som fogas till snart sagt varje beredningshandling. Stora utskottet anser ändå att det inte finns någon anledning att förhålla sig onödigt formellt till detta förfarande utan utskottet är berett att utnyttja sin rätt att yttra sig också till kommissionen om detta kan anses främja för Finland viktiga ståndpunkter.

Med jämna mellanrum har man väckt frågan om behandlingen av EU-ärenden i riksdagen bör förbättras exempelvis genom offentliga debatter i plenum. I det ovan nämnda betänkandet från kommissionen för översyn av EU-procedurer redogörs det i detalj för hur befintliga förfaringsätt i riksdagen kan tillämpas på behandlingen

av EU-ärenden på ett sådant sätt att viktiga frågor kan debatteras i plenum. Utskottets inställning är att EU-ärendena redan i sig har en så stor betydelse att de borde ges mycket mer uppmärksamhet i plenum, som är landets viktigaste politiska debattforum. En öppnare behandling av frågor som gäller EU-politik och EU-lagstiftning kunde dessutom ha en positiv effekt på den debatt som förs i medierna och bland medborgarna.

Stora utskottet kommer att föreslå för riksdagens talmanskonferens att den utser en arbetsgrupp med uppdrag att se över riksdagsbehandlingen av EU-ärenden för att stärka öppenheten och därvid särskilt beakta behovet av ökat infly-

tande inom EU-institutionerna. Samtidigt bör man dryfta olika former av samarbete mellan riksdagen och de finländska Europaparlamentarikerna.

Förslag till beslut

Med stöd av det som anförs ovan föreslår stora utskottet att riksdagen som sitt ställningstagande konstaterar

att riksdagen inte har några anmärkningar med anledning av redogörelsen men förutsätter att statsrådet vidtar de åtgärder som föreslås i betänkandet.

Helsingfors den 20 maj 2009

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Erkki Tuomioja /sd
vordf. Eero Akaan-Penttilä /saml
vordf. Antti Kaikkonen /cent
medl. Sirpa Asko-Seljavaara /saml
Kyösti Karjula /cent
Ulla Karvo /saml
Timo Kaunisto /cent
Matti Kauppila /vänst
Kimmo Kiljunen /sd (delvis)
Miapetra Kumpula-Natri /sd
Markku Laukkanen /cent (delvis)
Ville Niinistö /gröna
Håkan Nordman /sv

Tuija Nurmi /saml (delvis)
Sari Palm /kd
Juha Rehula /cent
Eero Reijonen /cent
Kimmo Sasi /saml
Jouko Skinnari /sd
Timo Soini /saf
Esko-Juhani Tennilä /vänst
Tuulikki Ukkola /saml
Antti Vuolanne /sd
ers. Heidi Hautala /gröna (delvis)
Johannes Koskinen /sd (delvis).

Sekreterare var

utskottsråd Peter Saramo
utskottsråd Kirsi Pimiä
utskottsråd Anna Sorto.

RESERVATION 1

Motivering

De mål som Vanhanens regering ställer upp i EU-redogörelsen skulle innebära en stor omläggning av Finlands linje i förhållande till unionens grundläggande karaktär. I framtidsredogörelsen 2001 avväjdes tanken på federalism och utgångspunkten var att Europeiska unionen också i fortsättningen skulle utvecklas som ett intensivt samarbete mellan självständiga medlemsstater och Europas folk. I den senaste redogörelsen vill man däremot överföra allt fler uppgifter till EU och utveckla unionen till en global ledare inför 2020-talet. Denna ledare förväntas också inom våra närområden utöva "en målmedveten politik och ledarskap".

I sin iver att skapa någonting stort och mäktigt uppställer regeringen som mål att "EU är en sammansvetsad global aktör som talar med en röst i alla viktiga världspolitiska frågor". När det gäller förhållandet till FN understryker regeringen EU-medlemsländernas enhetlighet och vill att "EU är medlem av FN:s säkerhetsråd". Men redogörelsen tiger helt om vad EU ska säga med sin enda röst och vad unionen ska eftersträva.

När man börjar skapa EU:s globala ledarskap är utgångspunkten i redogörelsen att "för Finland faller det sig naturligt att EU utvecklar sin militära kapacitet". I redogörelsen hävdas det också att "EU och Nato inte är konkurrenter" utan att "deras respektive verksamhet ... kompletterar varandra". I sin strävan att militarisera EU ser regeringen Nato som en positiv aktör och säger att "genom EU kan EU-medlemsländerna i Nato bättre genomföra europeiska insatser"(!). Av detta framgår att tilltron till militära lösningar när det gäller att få bukt med problemen i världen är stark.

Också den ekonomiska politiken till Bryssel

Önskan att överföra mer beslutanderätt till Bryssel kommer också fram i de mål för den ekonomiska politiken som regeringen ställer upp i re-

dogörelsen. Man konstaterar att "den gemensamma valutan leder till frågan om den ekonomiska politiken inom euroområdet ska samordnas mer än bara i fråga om den monetära politiken", vilket enligt regeringen också förutsätter "en bättre samordning av den sociala tryggheten".

Redogörelsen tiger däremot helt ihjäl det att medlemsländernas skattekonkurrens hotar den nordiska välfärdsmodellen. Om man vill förhindra detta måste man på EU-nivå lägga fast miniminormer för kapital-, företags- och miljöskatter. Redogörelsen förbigår också EG-domstolens, för arbetstagare negativa och klart politiskt färgade roll i gränsöverskridande arbetstvister.

I redogörelsen beklagar man sig över att "den fria rörligheten [är] betydligt mindre utvecklad för tjänster än för varor". Ännu för en liten tid sedan rådde det i Finland ett brett samförstånd om att det finns all orsak att skydda serviceverksamheten på den offentliga sektorn mot multinationella storbolags tendens att plocka russinerna ur kakan.

Inom postverksamheten kommer vi snart att få se vad den nyliberalistiska marknadssynen leder till. Den lönsamma postverksamhet som statsbolaget Itella hittills har skött kommer i enlighet med det EU-direktiv som Finland har godkänt att konkurrensutsättas i stora städer. Detta leder till att postutdelningen på glesbygden måste få inemot 100 miljoner euro årligen i statsbudgeten.

Hur slår de uppställda målen mot Finland?

I redogörelsen för regeringen fram många mål vars negativa effekter för Finlands vidkommande lämnas helt okommenterade. När det gäller exempelvis energi vill man senast på 2020-talet uppnå att "energinäten knyter samman hela unionen". Det här skulle för Finlands del betyda stora höjningar av elpriset och överföring av betydande vinster till enorma elproduktionsmono-

pol. Den nordiska elmarknaden har redan nu gett smakprov på överdrivet stora vinster.

Redogörelsen lägger också fram regeringens målbild när det gäller unionens framtida jordbruks- samt regional- och strukturpolitik. Man är beredd att koncentrera regional- och strukturstöden endast till de "fattigaste regionerna" i EU. Definitionen av vad som avses med fattiga regioner ska ske genom jämförelser av bnp, vilket skulle medföra stora förluster för regionerna i östra och norra Finland.

När det gäller jordbruket är regeringens mål enligt redogörelsen att "Finland utgör ett enda stödområde". Om man går in för en sådan lösning kommer det permanenta stödet till jordbruket i norra Finland att vara allvarligt hotat när man försöker reparera misstagen i samband med anslutningsfördraget.

Glansbild och huvudfåra

I redogörelsen gör man en glansbildaaktig bedömning av Europeiska unionen. Man bortser totalt från att den ekonomiska krisen har lett till kraftigt ökad protektionism och nationalism inom unionen. Samtidigt har kontakterna mellan de stora medlemsländerna blivit klart tätare. Under en kort tid har EU:s stora medlemsländer flera gånger hållit sina egna möten som avslutats med att man presenterat ekonomiska mål som resten av unionen har förväntats godkänna.

Om Lissabonfördraget blir verklighet innebär det ännu mer makt till de största medlemsländerna. Också planerna på en ständig ordförande för Europeiska rådet leder i samma riktning. När tjänsten ska tillsättas kommer de största medlemsländerna att förhandla fram ett gemensamt förslag till person.

Redogörelsens analys, som helt förbigår EU:s verkliga natur, och de federalistiska EU-målen spås ytterligare på de förslag till Finlands strategi i unionen där man betonar "en konstruktiv roll" och talar för att "agera i unionens huvudfåra".

På frukten känner man trädet. Regeringen Vanhanen har verkligen hållit sig i huvudfåran och i samband med förhandlingarna om Lissabonfördraget avstod man från kravet på en egen

kommissionär för varje medlemsland, vilket hade varit särskilt viktigt för små medlemsländer. Efter att Irlands folk sade nej till Lissabonfördraget i en folkomröstning gjordes en eftergift för Irland som förverkligar denna viktiga målsättning också för Finlands del. Exemplet visar att när det behövs är det viktigt att agera till och med mycket målmedvetet för att driva sina egna vitala intressen.

Forskaren Tiia Peltonen hävdar i en nyss publicerad doktorsavhandling att Irlands ställning i EU-förhandlingar har stärkts av att man visat att man är beredd att ordna folkomröstning om förhandlingsresultatet. Situationen kunde vara den samma för Finlands del. En folkomröstning skulle även aktivera medborgarna och deras intresse för EU-frågor. Det här vore viktigt om man vill stärka EU:s relativt svaga legitimitet. Men i redogörelsen talar man inte för folkomröstningar. Vänsterförbundet däremot vill att folkomröstningar ska vara det sätt på vilket stora linjeomläggningar inom EU godkänns eller förkastas.

Republiken president förbigås

När Lissabonfördraget träder i kraft kommer Europeiska rådets betydelse att öka ytterligare. Den nya tjänsten som ständig EU-ordförande, dvs. EU-president, kommer att ersätta det roterande ordförandeskapet som har varit viktigt för de små länderna.

Regeringen Vanhanen höll sig också här i huvudfåran och beslutade sig slutligen för att godkänna den nya presidenttjänsten. Paradoxalt nog vill regeringen ändå enligt redogörelsen minska möjligheterna för Finlands president att delta i Europeiska rådets möten när rådet behandlar frågor som anknyter till utrikes- och säkerhetspolitiken. Förslaget försvagar Finlands position i rådet och strider också mot vår grundlag. Enligt den är det republikens president som leder Finlands utrikes- och säkerhetspolitik.

Slutsatser

En klar majoritet av stora utskottet, inklusive socialdemokraterna, har sagt ja till alla de EU-mål som regeringen Vanhanen ställt upp och som

alltså utgår från att allt fler frågor och uppgifter överförs för beslut till Bryssel. Samma utskotts-majoritet ställer sig också bakom statsministerns uppfattning att Finland även i fortsättningen ska lägga sig i EU:s huvudfåra. Vi tycker att detta är en felaktig utgångspunkt för EU-politiken och föreslår därför att riksdagen godkänner följande klämmor om Finlands EU-politik:

Förslag

Med stöd av det som anføres ovan föreslår vi att riksdagen godkänner följande ställningstagande:

- 1) När Europeiska rådet behandlar utrikes- och säkerhetspolitiska frågor ska Finland representeras också av republikens president, som leder landets utrikes- och säkerhetspolitik.*
- 2) I försöken att korrigera det för jordbruket så misslyckade finländska anslutningsfördraget måste försöken att urvattna 142-stödet, som är livsviktigt för jordbruket i norr, avvärjas.*
- 3) Regeringens mål att rikta EU:s regional- och strukturfondsstöd enbart till unionens allra fattigaste regioner leder till att stödet till regionerna i norra och östra Finland rasar. Riksdagen kan därför inte godkänna regeringens mål.*
- 4) Finland måste se till att EU behandlar EG-domstolens under senare år allt mer framträdande och för arbetstagar-*

na negativa politiska roll vid avgörandet av gränsöverskridande arbetstvisiter.

5) Regeringen ska verka för att EU intensifierar skyddet av Östersjön och också ökar satsningarna på att förverkliga den nordliga dimensionen.

6) Finlands mål ska vara att EU föreskriver lägstanivåer på kapital-, företags- och miljöskatterna för att motarbeta en skattekonkurrens som äventyrar grunderna för välfärdsstaten.

7) Regeringens mål att skapa ett gemensamt elnät för hela EU fram till 2020-talet skulle leda till kraftigt höjda elpriser i Finland. Detta mål är således inte fördelaktigt för Finland.

8) EU får inte militariseras utan unionen och dess medlemsländer bör satsa mer på bistånd för att utrota fattigdomen i utvecklingsländerna så att de löften man givit FN uppnås i alla medlemsländer senast 2015.

9) Finland ska inte "ligga i huvudfåran" utan i stället skärpa sin egen EU-politik. När det gäller viktiga riktlinjer för EU bör Finland i framtiden ordna folkomröstningar. Folkomröstningarna skulle öka EU:s legitimitet och samtidigt Finlands inflytande i unionen.

Helsingfors den 20 maj 2009

Esko-Juhani Tennilä /vänst
Matti Kauppila /vänst

RESERVATION 2

Motivering*Nya medlemmar*

Innan nya länder blir fullvärdiga EU-medlemmar bör man ingå avtal om samarbete och tillnärmning för att säkerställa att kandidatländer uppfyller medlemskriterierna. Det måste reserveras tillräckligt lång tid, 5—20 år för tillnärmningen beroende på kandidatlandets utgångspunkter. Utvidgningen har nu gått alltför fort. Exempelvis Rumänien och Bulgarien uppfyllde inte tillräckligt väl kriterierna för medlemskap, och de har man än så länge bara kommit en bit på väg i rättsstatsbygget. Medlemskapssträvanden från de nordiska länder som ännu står utanför EU ska stödjas klart.

Det är alltför tidigt att tala om Turkiets medlemskap eftersom landet inte uppfyller de så kallade Köpenhamnskriterierna som är ett villkor för medlemskap. Som exempel kan nämnas att Turkiets kultur-, människorätts- och samhällsnormer är mycket annorlunda. Samtidigt har också Turkiets eget intresse för att uppfylla de kriterier som är ett villkor för medlemskap förmodligen svalnat. Turkiets strategiska ställning bland annat som transiteringsland för energiråvara får inte leda till att medlemskriterierna sänks.

Jordbruket

Det nationella jordbrukets roll måste lyftas fram särskilt med fokus på närproducerade livsmedel, familj jordbruk och nationell försörjningsberedskap. Våra erfarenheter av den gemensamma europeiska jordbrukspolitiken bör realiseras så att jordbruket bättre gagnar jordbrukarna och konsumenterna och ökar stabiliteten, miljövänligheten och säkerheten.

Regional- och strukturfonderna

Regional- och strukturpolitiken har splittrats upp på alltför många program och projekt så att helheten har blivit lidande. Onödig byråkrati och administration måste bort. Också unionen har ställt detta som ett mål.

För att öka effektiviteten måste det nationella beslutsfattandet öka inom regional- och strukturpolitiken. Ett nationellt beslutsfattande skulle snabba på besluten, som i högre grad kunde baseras på lokalkännedom. Dessutom behöver anslagen inte gå via EU-maskineriet.

Förslag

Med stöd av det som anförs ovan föreslår jag att riksdagen godkänner följande ställningstagande:

1) Finland godkänner EU-medlemssträvandena i fråga om sådana europeiska länder som till fullo uppfyller medlemskriterierna.

2) Jordbrukspolitiken måste reformeras så att produktionsförutsättningar för ett lönsamt jordbruk säkerställs permanent i hela Finland. Inom jordbrukspolitiken ska miljövärden, lönsamhet och bättre nationell försörjningsberedskap betonas. Finland måste måna om det nationella permanenta stödet och därvid framhålla de nationella naturförhållandena och vår ställning som en nordlig växtregion.

3) Finlands målbild är att besluten om regional- och strukturfinansiering fattas nationellt.

Helsingfors den 20 maj 2009

Sari Palm /kd

RESERVATION 3

Motivering

Regeringens EU-redogörelse är en okritisk och överoptimistisk betraktelse över Finlands bäst-i-klassen-politik inom unionen som prisar EU-medlemskapet. Redogörelsen är en avslöjande översikt över det officiella Finlands EU-sanning. Medlemskapets negativa effekter på den nationella suveräniteten och inskränkningarna i den nationella beslutanderätten mörkas helt.

Europeiska unionen vänder upp och ner på demokratin. EU är inte en demokrati och administreras inte på ett demokratiskt sätt. I en sund och fungerande demokrati är det människorna som bestämmer vilken form av makt de vill ge sina ledare. Men i EU är det ledarna som bestämmer vilka rättigheter och friheter de ger medborgarna. Monopolet på laginitiativ tillkommer teknokraterna, dvs. kommissionen som inte har valts i allmänna val. I praktiken är kommissionen dessutom oavsättlig.

Rätten till medborgarinitiativ är i praktiken en död bokstav. Man samlade in en miljon namn för att få slut på det huvudlösa långtradarrallyt mellan Bryssel och Strasbourg. Men det enda resultatet av detta blev att EU köpte de byggnader man tidigare hade hyrt.

Finlands regering prisar EU:s grundlag som nu kallas Lissabonfördraget. Grundlagen betonar kommissionens och EU-parlamentets makt i relation till ministerrådet. Grundlagen förkastades vid folkomröstningar i Nederländerna, Frankrike och Irland. Efter kosmetiska ändringar ratificerade parlamenten i Frankrike och Nederländerna samma fördrag. På Irland kommer man att ordna en ny omröstning om samma fördrag.

EU:s grundlag för också med sig en president och en utrikesminister för EU. Finland har motsatt sig båda men nu spinner regeringen av välbehag när den får det den inte har eftersträvat.

Finland är en nettobetalare i EU, nu och i framtiden. Det här målet har regeringen nog nått.

Men jag ser ingen anledning att fröjdas över det. I tal visar man förståelse för Finlands speciella förhållanden men i praktiken har den obrutna kedjan av så kallade avvärjningssegrar för jordbruket knäckt många jordbrukare och deras möjligheter att försörja sig. Nu håller också de stora jordbruken på att komma till vägs ände. Några har redan inlett konkursförfarande.

I framtiden kommer Finland att vara en allt aktivare finansiär av EU-teknokraternas fördelningspolitik. Också i den här salen sitter det några glada nettobetalare. Sannfinländarna kan inte räknas till dem. Finlands andel av stormakten Storbritanniens rabatt på EU-avgiften är en årlig skamfläck i budgetboken.

I EU:s byråkratihimmel går man på i ullstrumporna och slösar bort skattepengar och skriver ihop fullständigt överflödiga direktiv. Om EU alls behöver någon kommissionär så skulle det vara en kommissionär för utgallring av fåniga lagar och direktiv. I miljöfrågor kunde EU fylla en viktig funktion men de penningstinnas motstånd på denna sektor är så stort att resultaten hittills har förblivit magra.

EU är ändå en betydande aktör. En stor del av vår lagstiftning har sitt ursprung i unionen. Samtidigt som vi erkänner att så är fallet fortsätter man prata om närhetsprincipen.

Regeringen vill att Turkiet ska bli EU-medlem. Regeringen vill att EU ska bli en global aktör som talar med en röst i alla viktiga världspolitiska frågor. Men det är EU:s president eller utrikesminister som talar med Finlands röst trots att Finlands folk inte har fått vara med om att välja dem.

Det har visat sig att demokrati har fört med de bästa resultaten för världens folk. I sin nuvarande form är EU en odemokratisk organisation som leds uppifrån och vars levnadsdagar är begränsade. Vägen till välfärd, fred, öppenhet och demokrati säkerställs genom samarbete mellan självständiga stater i Europa.

Förslag

Med stöd av det som anförts ovan föreslår jag att riksdagen godkänner följande ställningstagande:

1) Riksdagen godtar inte den överdrivet optimistiska syn på EU-medlemskapets betydelse eller på utvecklingen av EU som framgår av redogörelsen utan förutsätter följande:

2) Efter att Lissabonfördraget fällts genom en folkomröstning i Irland ska regeringen inleda nya förhandlingar för att märkbart förenkla EU:s grundfördrag och återinföra den nationella självbestämmanderätten.

3) I framtiden ska det ordnas folkomröstningar varje gång en ändring av EU:s grundfördrag blir aktuell.

4) Om Lissabonfördraget godkänns och varje medlemsstat därmed får en egen EU-kommissionär ska Finlands kommissionär i framtiden väljas genom allmänna val i samband med att ledamöterna till Europaparlamentet väljs.

5) Regeringen ska omedelbart vidta åtgärder som leder till att Finland inte längre behöver delta i finansieringen av lättnaderna i Storbritanniens medlemsavgift.

6) Regeringen ska vidta effektiva åtgärder för att minska Finlands nettoavgift till EU. Regeringen ska årligen lämna en redogörelse för Finlands EU-avgift.

7) Regeringen ska agera för bevarande av det familjebaserade jordbruket i Finland, för en tryggad livsmedelsförsörjning och försörjningsberedskap och för en betydande minskning av cirkulationen av stödpengar via Bryssel genom att överföra administreringen och utbetalningen av stödmedel till Finland.

8) Regeringen godkänner inte Turkiets EU-medlemskap eftersom Turkiets politiska system inte tryggar de mänskliga rättigheterna och en sann demokrati.

9) Regeringen ska agera så att det inte inrättas tjänster för en EU-president och EU-utrikesminister.

10) Regeringen främjar inte EU:s utveckling till en stormakt med ställning av en global aktör som talar med en röst i alla viktiga världspolitiska frågor.

11) Regeringen ser till att asylpolitiken inom unionen ordnas så att medlemsstaterna behåller slutlig beslutanderätt i dessa frågor.

Helsingfors den 20 maj 2009

Timo Soini /saf